...ЫЙ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

39-дэхи жэлээ гарана

...УРЯТ ҮНЭН

...ПСС-эй Бурядай обкомой, Улан-Удын горкомой, Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй орган

...№ 40 (9794) | 1962 оной февралиин 16, пятница | Сэн 2 мүнгэн

Ажабайдалаар, социализмын илалтын түлөө тэмсэлэй дүй дүршэлөөр шалгагдаhан коммунистнууд болон партийнабэшэ хүнүүдэй холбоо барисаан, түгэлдэр ехэ хүсэн, парти арад хоёрой бата нэгэдэлэй эли тодо гэршэ мүн болоно.

(Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй Хандалгаһаа)

...офсоюзуудай бүхы гэшүүдтэ, Советскэ Союзай бүхы эрэгтэй, эмэгтэй ...элмэришэдтэ, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдтэ, алба хаагшадта

Профессиональна Союзуудай Бүхэсоюзна Центральна Соведэй

ХАНДАЛГА

...нүхэдүүд!

...э Социалистическэ ...нуудай Союзай ... Соведэй — манай ...энэй засагай дээдэ ...hунгалта 1962 оной ...-да болохоёо байна.

... Союзай Коммуни... ...ртиин XXII съездын ... шиидхэбэринүүдһээ ..., бүгэдэ арадай ехэ ... боложо байhан ...лта үнгэргэгдэхэнь. ...аталан абаhан шэнэ ...е — манай орондо ... байгуулха Про... ...енинскэ партиие той... ...р жагсаhан бүхы ...д өөhэдынгөө ажа... ...о хэрэг дээрэ бэе...

... Верховно Соведэй ... болоhон hунгалта... ...хи жэлнүүдтэ эко... ...он соёл культурые ..., арадай байдал ...аруулгын гол дүн... ...С-эй Центральна ... hунгалтын урда ...алга соо гаргагда... ... Долоон жэлэй тү... ...табаринууд амжал... ...дүүргэгдэнэ, манай ...с индустри шууд ...нэ; хүдөө ажахын ...н шэнэ ехэ арга боломжонууд элирүүлэгдэжэ, ашаглагдаhан байна. 42 миллион шахуу гектар шэнэ, боро газар элдүүрилэгдээ. Совет түрүү эрдэм ухаан үнэхөөрөөл түгэлдэр илалта туйлаа.

Манай ороной хүн зоной байдалые улам hайжаруулха талаар угаа ехэ хүдэлмэриин хэгдэhые профсоюзуудта нэгэдэhэн 63 миллион хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай hанал бодолые элирхэйлэн, Профессиональна Союзуудай Бүхэсоюзна Центральна Совет СССР-эй Верховно Соведэй ээлжээтэ hунгалтын болохын урда тээ тусгаар тэмдэглэхэ шухала гэжэ тоолоно.

Үнгэрhэн дүрбэн жэлэй турша соо СССР-эй национальна доход 38 процентээр нэмээ; хүдэлмэришэдэй, алба хаагшадай, колхознигуудай бодото олзо доход дээшэлээ. Промышленностиин бүхы hалбаринуудта, барилгада, хэлхеэ холбооной предприятинуудта, транспортдо салин хүлhэ түлэлгэ гуримшуулагдаhан байна. Бүхы хүдэлмэришэд болон алба хаагшад долоон, зургаан часай хүдэлмэриин үдэртэ оруулагданхай. Салин хүлhэ дээшэлүүлгэдэ табан жэлэй турша соо гүрэн дүрбэ миллиард шахуу түхэриг гаргашалаа. Хүн зонhоо налог таталга удаа дараалуулан болюулагдажа байна. Үйлэдбэри дээрэхи ажалай эрхэ байдал шууд hайжарна. Ажал хамгаалха, хүдэлмэришэдтэ тусхай хубсаhа үгэхэ хэрэгтэ гүрэн ехэхэн мүнгэ зөөри гаргашална.

Нийтын фонднуудhаа хүн зондо үгтэдэг түлөөhэнүүд, хүнгэлэлтэнүүд жэл ерэхэ тудам ехэ боложол байдаг. Энэ хэрэгтэ 1961 ондо 26,4 миллиард түхэриг гаргашалагдаа. Энэ хадаа 1957 онойхидо орходоо 6,2 миллиард түхэригөөр ехэ юм. Хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай гүрэнэй социальна страхованида урда тээхи 25 жэлэйхидэ орходоо ехэ мүнгэ зөөри hүүлшын табан жэлэй турша соо гаргашалагдаа. Социальна страхованиин болон колхозуудай мүнгэ зөөреэр долоо миллион үлүүтэй хүдэлмэришэд, колхознигууд, алба хаагшад, тэдэнэй үхибүүд санаторинуудта, амаралтын байшангуудта, пионернүүдэй лагерьнуудта жэл бүри амардаг, аргалуулдаг байха юм.

Советскэ Союз дотор гэр байрын, культурно-ажаhуудалай барилганууд угаа ехээр хэгдэнэ. Урда тээхи 15 жэлэйхидэ орходоо байрын олон гэр hүүлшын табан жэлэй турша соо баригдаа; 50 миллион хүн шэнэ байра абаhан байна.

Манай ороной элитэ ехэ илалта — КПСС-эй XX съездын тодорхойлhон ленинскэ хараа шэглэлэй илалта хадаа совет арадай баатарлиг, шэн зоригто ажалай үрэ, Коммунистическэ партиин, нүхэр Н. С. Хрущев түрүүтэй Центральна Комитедэйнь хэhэн угаа ехэ политическэ болон эмхидхэлэй хүдэлмэриин дүн мүн болоно. Ганса нэгэн хүндэ hүгэдэн шүтэлгын хорото хойшолонгуудые шууд зайсуулаад, партида харша Молотовой, Маленковой, Кагановичын, бусад можо бологшодой бүлэгые бута сохёод, парти хадаа советскэ демократиие саашадань хүгжөөхэ, партиин болон гүрэнэй ажабайдалдахи ленинскэ ёhо гуримые hэргээн хүгжөөхэ талаар тон ехэ хүдэлмэри хэhэн байна. Бүхы арадай парти, тэрэнэй дайшалхы манлай, хүтэлбэрилэгшэ байhан Советскэ Союзай Коммунистическэ парти хадаа олониитэ ажалшадай дура хүсэлые, эрмэлзэлгые болон найдабариие элирхэйлэн мэдүүлдэг, тэдэнэй амин шухала аша туhые харадаг байха юм.

КПСС-эй Программа совет арадай үмэнэ шэнэ, сэдьхэл хүдэлгэмэ саашанхи хараа зам нээжэ үгэнэ. Хорин жэлэй турша соо манай орондо коммунистическэ общество гол түлэб байгуулагдаха, бүхы хүн зондо материальна болон соёл культурын баялигые элбэг дэлбэгээр бии болгохо коммунизмын материально-техническэ үндэhэ hуури табигдаха, советскэ общество хадаа хүн бүхэндэ хэрэглэмжын зэргээр хубаарилга хэхэ хэрэгтэ бүри ойртохо байна. СССР-тэ хүн зон эгээн лэ hайнаар ажаhуудаг болохо, дэлхэй дээрэхи эгээн лэ богони хүдэлмэриин үдэр тогтоогдохо. Хүн бүхэнэй бодото олзо доход гурба хахад үлүүтэй дахин, хэрэглэмжын нийтын фонднууд арба үлүүтэй дахин нэмэхэ. Совет хүнүүд гэр байраар хүсэдөөр хангагдаха, хүн зоной улам саашадаа болбосорхо, эрдэм бэшэг шудалха бүхы эрхэ байдал байгуулагдаха юм.

КПСС-эй Программые бэелүүлхын тулада арадай бүхы хүсэ шадалые эршэлхэ хэрэгтэй гэжэ манай ороной ажалшад hайнаар ойлгоно. Совет хүн бүхэнэй амжалтатайгаар, үрэ ехэтэйгээр ажаллаха тудам манай агууехэ уг зорилго — коммунизм байгуулга бүри ойртохо.

Хүмүүжүүлгын, хүтэлбэрилгын, ажахы эрхилэлгын hургуули, коммунизмын hургуули бологшо профсоюзуудай дүүргэдэг үүргэ мүнөө бүри ехэ боложо байна. Профсоюзуудаар дамжуулан, олон миллион ажалшад үйлэдбэриие хүтэлбэрилгэдэ хабаадуулагдана, арадай ажахые түсэблэлгэдэ, хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай ажалай болон ажаhуудалай асуудалнуудые шиидхэлгэдэ, шэнэ хүнүүдые хүмүүжүүлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Үргэн олониитын организаци бологшо профсоюзууд саашадаа хүгжэхэ. Олониитын коммунистическэ захиргаанда дамжан орохо үедэ тэдэнэй дүүргэдэг үүргэ бүри ехэ болохо байна.

СССР-эй Верховно Соведэй болохоёо байгаа hунгалтада бүхы hунгагшад, коммунистнууд, партийнабэшэ хүнүүд урда мэтэ нягта нэгэдэлтэй байха юм. Коммунистнуудай, партийнабэшэ хүнүүдэй нягта нэгэдэл бата бэхи, хүсэ ехэтэй байhанаа тодоруулан харуулаа, түрэл Коммунистическэ партида ажалшадай хизаарлашагүйгөөр этигэдэг, арадта, тэрэнэй түгэлдэр хүсэндэ партиин тон ехээр этигэн найдадаг байhаниие энэ нэгэдэл эли тодоор харуулна.

СССР-эй Верховно Соведэй hунгалтада бэлдэжэ байхадаа хүдэлмэришэд, инженер, технигүүд, алба хаагшад долоон жэлэй түсэбые дүүргэхын, үлүүлэн дүүргэхын түлөө, саашанхи техническэ дэбжэлтэдэ үндэhэлэн, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхын түлөө, хүсэ эгээн лэ багаар гаргашалаад, металл, нүүрhэ, нефть, электрын элшэ хүсэ, талха таряа, мяха, бусад янзын продуктнуудые, түүхэй эд болон юумэнүүдые бүри ехээр абахын түлөө социалис мүрысөө улам үргэнөөр дэлгэрүүлнэ. Коммунис ажалай түлөө хүдэлөөн улам үргэдэн дэлгэрнэ. Тэрээндэ мүнөө хори миллион шахуу хүн хабаададаг. 800 предприяти, 192 мянган бригада коммунис ажалай коллективүүдэй нэрэ зэргэдэ хүртөөд байна. Гурба миллион үлүүтэй хүдэлмэришэн, инженер, технигүүд коммунис ажалай ударнигай нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй. Манай промышленностиин болон хүдөө ажахын эдэ түрүү ажалшад бүхы совет хүнүүдтэ — коммунизм байгуулагшадта жэшээ боложо үгэнэ.

Совет арад оронойнгоо бодото эзэниинь юм. Социализм хадаа бүхы эрхэтэдтэ эгээн үргэн демократическа эрхэ сүлөө олгожо, найдамтайгаар батадхажа үгэhэн байна.

Капитализмые үмөөрэгшэд хадаа ажалшадые мэхэлхэ эрмэлзэлгэ гаргахадаа, эрхэ сүлөөгэй, демократиин уряа лозунгнуудаар монополистическэ капиталай шанга засагые далдалдаг, империалис гүрэнүүдые «сүлөөтэ дэлхэйн» оронууд гэжэ билдагуугаар нэрлэдэг байха юм. Тэдэнэй «сүлөө» хадаа хүсэрхэхэ, мүлжэхэ, үндэhэ яhанай илгаа гаргаха, демократическа организацинуудые хорихо, хашаха хабшаха, капитализмын ёhо гуримуудта эсэргүү hанамжа хэлэгшэдые түрмэнүүдтэ хааха, сүлэлгэдэ эльгээхэ сүлөө болоно. Имагтал коммунизм хүниие бодотоор сүлөөлдэг, имагтал коммунизм газар дэлхэй дээрэ бүхы арадуудай **амгаланаар, эрхэ сүлөөтэйгөөр ажаллаха, тэгшэ эрхэтэйгээр, аха дүү ёhоор, золтой жаргалтайгаар ажаhууха** арга олгодог гэжэ бүхы оронуудай ажалшад улам бүри hайнаар ойлгодог боложо байна.

Үнгэрhэн дүрбэн жэлэй турша соо уласхоорондын оршондо болоhон шухала хубилалтанууд тухай манай ороной бүхы хүдэлмэришэд болон алба хаагшадта СССР-эй Верховно Соведэй hунгалтын болохын урда тээ hануулха шухала гэжэ Профессиональна Союзуудай Бүхэсоюзна Центральна Совет тоолоно.

Дэлхэйн хоёр системын хоорондохи экономическа мүрысөөндэ социализм ехэ илалта туйлаа. Социалис хани нэгэдэлэй оронуудай экономическа болон өөрыгөө хамгаалха хүсэ шадал ургаа. Дэлхэйн социализмын системэ хадаа хүн түрэлтэнэй обществын хүгжэлтые улам бүри ехээр тодорхойлдог эрхэ нүхэсэл боложо байна. Национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөнэй хүсэн түгэс сохилтодо дайрагдажа, империализмын колониальна ёhо гурим hандараа. Капиталис оронуудта ангиин тэмсэл, эб найрамдалай түлөө, ажалшадай амин шухала аша туhын, эрхын түлөө хүдэлөөн улам ехэ далайсатайгаар дэлгэрнэ.

Дайн байлдаае зайсуулха, эб найрамдал хамгаалха, буу зэбсэг бүгэдэ нийтээрээ, хүсэдөөр хуряаха зорилготой совет гүрэнэй гадаадын политикын зүб байhые ажабайдал гэршэлэн харуулаа. Энэ политика хадаа совет арадай, эб найрамдалда дуратай бүхы арадуудай шухала аша туhада тааралдана. Совет гүрэнэй хүсэ шадалые улам ехэ болгохо, ленинскэ гадаадын политикые бэелүүлхэ талаар Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин, тэрэнэй Центральна Комитедэй эсэшэ сусашагүй ажал хэhэнэй ашаар, социализмын оронуудай аха дүү партинуудай хүсэлэл оролдолгын, бүхы оронуудтахи эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдэй эдэбхитэй болоhоной ашаар шэнэ дайн зайсуулагдаа гэжэ совет арад, бүхы бүмбэрсэг дэлхэйн түрүү хүнүүд ойлгоно.

Бүхы оронуудай хүдэлмэришэн ангиин хүдэлөөнэй бэхижэлгэ, бүхы оронуудай ажалшадай пролетарска hанал нэгэдэлгын ургалта эб найрамдалай түлөө тэмсэлдэ ехэ удха шанартай. Советскэ профсоюзууд хадаа өөрынгөө интернациональна холбоо барисаае саашадань бэхижүүлхэ, ажал хэдэг хүнүүдэй зол жаргалай түлөө, арадуудай хоорондын эб найрамдалай болон хани барисаанай түлөө тэмсэлдэ бүхы оронуудай хүдэлмэришэдэй хүдэлөөе эмхидхэн жагсаахын түлөө оролдолго саашадаашье гаргаха байна.

СССР-эй Верховно Соведэй урда тээнь болоhон hунгалтаhаа хойшонхи дүрбэн жэлэй турша соо Коммунистическэ партиин болон совет арадай бата нэгэдэл, манай ороной арадуудай аха дүүгэй хани барисаан улам ехээр бэхижээ. Ленинскэ партиин шалгагдамал хүтэлбэри, тэрэнэй сэсэн мэргэн гадаадын болон дотоодын политика хадаа совет арадай саашадаа илалта туйлаха найдамтай арга нүхэсэл болоно.

Хүндэтэ нүхэдүүд!

Ажалдаа шэнэ амжалтануудые туйлажа, үйлэдбэриингөө түсэбүүдые, өөhэдынгөө социалис уялгануудые болзорhоонь урид дүүргэжэ, СССР-эй Верховно Соведэй hунгалтые угтахыень, hунгалтада эдэбхитэйгээр хабаадалсахыень, коммунистнууд болон партийнабэшэ хүнүүдэй бата бэхи нэгэдэлэй кандидадуудай түлөө өөhэдынгөө дууе нэгэн hаналтайгаар үгэхыень бүхы эрэгтэй, эмэгтэй хүдэлмэришэдые, инженер, технигүүдые, хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдые, эрдэм ухаанай, соёл культурын, искусствын ажал ябуулагшадые, алба хаагшадые, советскэ студентнүүдые Профессиональна Союзуудай Бүхэсоюзна Центральна Совет уряална.

Коммунистнууд болон партийнабэшэ хүнүүдэй нэгэдэлэй кандидадуудай түлөө дуугаа үгэхэдөө, оронойманай ажалшад манай орондо коммунистическэ общество байгуулха агууехэ хэрэгэй түлөө, эб найрамдалай, ажал хэдэг бүхы хүнүүдэй зол жаргалай түлөө шэн зоригтойгоор тэмсэхээр бэлэн байhанаа элирхэйлэн мэдүүлхэ, Коммунистическэ партиин хэрэгтэ үнэн сэхэ байhанаа, КПСС-эй XXII съездын шиидхэбэринүүд болон Программа дотор бэелhэн ленинскэ политикыень хүсэдөөр дэмжэдэг байhанаа харуулха байна.

Һунгалтада бултадаа хабаздая! Коммунистнууд болон партийнабэшэ хүнүүдэй нэгэдэлэй кандидадуудай — Эсэгэ оронойнгоо үнэн сэхэ хүбүүд, басагадай түлөө дуугаа үгэе!

Манай агууехэ Эхэ орон — Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союз мандаха болтогой!

Коммунизм байгуулагша совет арад мандаха болтогой!

Коммунизмын түлөө тэмсэлдэ арадай шалгагдамал манлай бологшо Советскэ Союзай ленинскэ Коммунистическэ парти мандаха болтогой!

...ургнууд болон барилгашадые ...С-эй Центральна Комитет, ...ССР-эй Министрнүүдэй Совет амаршалба

...Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет Туль...ска районой болон Новотульска металлургическа заводэй ...тэ, мэргэжэлтэд болон барилгашадта хандажа, шэнэ хүсэтэ ...ниие барижа дүүргээд, ашаглалгада үгэлгэтэйнь, хүдэлжэ ...о пеэшэнэй хэмжээень дүрбэ үлүүтэй дахин ехэ болгожо ...бэн заhаhантайнь дашарамдуулан тэдэниие халуунаар ...

...ска металлургическа заводто оньhожоруулагдаhан, авто...лгдаhэн хоёр доменно пеэшэниие 13 hарын турша соо ...руулhан ушар экономическа районой барилгашадай, ...илгын министерствын тусхай мэргэжэлтэй организацинуу...шадай шадабариин улам дээшэлжэ байhые гэршэлэн ха...

...пеэшэнүүдые барилгада туйлагдаhан амжалтанууд хадаа ... Программые — коммунизм байгуулха Программые бэе... ...тэмсэжэ ороhон домнобаригшадай үүсхэл эдэбхиин, баа... ...дүн болоно гээд амаршалга соо саашадаа хэлэгдэнхэй. ...ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, нүхэр Н. С. Хруще... ...льгээhэн амаршалга соогоо Тульска областиин хүтэлбэри... ...ульска металлургическа заводой барилгашад ингэжэ мэдэ... ...шэнэ асари томо домно хадаа мүнөө үеын орёо нарин тү... ...э ороной домно барилгын омогорхол, габьяа мүн боло... ...улгын, автомадаар зэбсэгжэлгын талаар энээниие хүсэхэ ...дээрэ байхагүй. Шэнэ доменно пеэшэн 1962 оной февра... ...үүшын шэрэм хайлуулжа гаргаа. Энэ хадаа Тульска эко... ...ондо ехэ, түгэлдэр металлургиие байгуулха эхиниинь бо...

...ска заводто хоёр доменно пеэшэ барилга үнэхөөрөөл бү... ...рэг байгаа. Түхеэрэлгэнүүд болон материалнуудаар хан... ...гэн союзна республикын 62 совнархоз хабаадалсаа гээд ...гдэнхэй.

***

...металлургическа заводто шэнэ түгэс хүсэтэ доменно ...дажа дүүргэгдээд, ашаглалгада үгтэhэнтэйнь дашарам... ...э совнархозой ажалшадта, Новолипецкэ металлургическа ...шадта КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Министр... ...луун амаршалга хүргөө.

...аллургическа агрегат бүхэниие ашаглалгада үгэхэ гээшэ ...ышленностиин үндэhэ hуури бологшо хара металлургиие ...хүгжөөлгэдэ саашанхи амжалтануудые туйлаха нүхэсэл ...аршалга соо тэмдэглэгдэhэн байна.

...нууд богонихон болзор соо проектээр хараалагдаhан хү... ...енно пеэшэниие хүдэлгэдэг болохо, барилгашадай кол... ...Новолипецкэ металлургическа заводой металлургическа ...удые болзорhоонь урид бодхоохын тулада барилгын талаар ...шалые үргэнөөр хэрэглэхэ гэжэ найдажа байhанаа КПСС-... ...СР-эй Министрнүүдэй Совет элирхэйлэн мэдүүлнэ.

...Центральна Комитедтэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ, ...Хрущевто эльгээhэн рапорт соогоо Липецкэ областиин хү... ...Новолипецкэ заводой барилгашад ингэжэ заана. Новоли... ...баригдаhан тон ехэ хүсэтэй шэнэ доменно пеэшэн хадаа ...руулагдаhан, технологическа онол аргануудайнь автомати...цагдадаг, электроникын, тоололто-бодолгын оньhото тү... ...хэгдэдэг орёо нарин барилга болоно. Бүхы түхеэрэлгэ... ...га-хэмжэлгын аппаратура болон приборнуудынь Эсэгэ ...гдаhэн байна.

...арадай барилгада Липецкын болон областиин ажалшад... ...хэдэн городуудай ажалшад эдэбхитэйгээр хабаадалсаа. ...Ленинградай промышленна предприятинуудай мэргэ... ...лажа үзүүлhэн байха юм. 50 гаран совнархоз элдэб ...түхеэрэлгэ үгэдэг байгаа.

...ическа промышленностиие бариха талаар партиин ямар... ...нуудые дүүргэжэ, манай орондо коммунизм байгуулха ...өө туhа нэмэри оруулхабди гэжэ барилгашад болон ме... ...дуулна.

(ТАСС).

СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведые hунгаха hунгуулиин 395-дахи Улан-Удын городской округой комисси Иннокентий Лаврентьевич Щаповые депутадта кандидадаар бүридхэн абаба. Зураг дээрэ: энэ комиссиин гэшүүд И. Л. Щаповые бүридхэлдэ абажа байна.

А. МАНТАЕВАЙ фото.

Хоёр агууехэ арадуудай хани барисаан хэтэ мүнхэ, бата бэхи

Москвагай олониитын түлөөлэгшэдэй суглаан

Хани барисаа, харилсаа холбоо тогтоохо, бэе бэедээ туhалалсаха тухай совет-хитад договорой баталагдаhанhаа хойшо 12 жэл гүйсэhэнэй ойе Москвагай олониитын түлөөлэгшэд хариин оронуудай арадуудтай хани барисаа тогтоохо байшанда тэмдэглэхээ сугларба. КПСС-эй ЦК-гэй Президиумэй гэшүүн Г. И. Воронов, совет-хитад хани барисаанай бүлгэмэй правлениин түрүүлэгшэ, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүн А. А. Андреев, СССР-эй дээдэ, тусхай дунда hуралсалай министр В. П. Елютин, хариин оронуудтай соёл культурын харилсаа холбоо тогтоохо талаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ Г. А. Жуков, КНР-эй хэрэгүүдээр Советскэ Союзда байдаг саг зуурын этигэмжэтэ Чжан Дэ-цзюнь, Хитадай посольствын хүдэлмэрилэгшэд суглаанай президиумдэ hууба.

А. А. Андреев суглаае нээгээ. СССР КНР хоёрой хоорондо баталагдаhан договор хадаа агууехэ хоёр гүрэнүүдэй хоорондохи эгээл hайн hайхан зорилготой договор болоно гэжэ нүхэр Андреев тэмдэглэбэ.

Тус договорой баталагдаhанhаа хойшо 12 жэл үнгэрбэ гээд А. А. Андреев үргэлжэлүүлээ. Иигэжэ совет, хитад арадуудай хоорондохи аха дүүгэй харилсаа холбооной бата бэхи байhаниинь тодорхойлогдоо. Бидэнэр, совет хүнүүд, 12 жэлэй ойе тэмдэглэжэ байхадаа, хитад арадтай тогтооhон хани барисагаа үндэрөөр сэгнэнэбди гэжэ нүхэр Андреев хэлэбэ.

Лихачевой нэрэмжэтэ автозаводой хүдэлмэришэ, коммунис ажалай ударник Е. Е. Анохина, РСФСР-эй Уран зураашадай союзай Московско отделениин правлениин түрүүлэгшын орлогшо В. В. Преображенский гэгшэд үгэ хэлээ.

КНР-эй хэрэгүүдээр Советскэ Союзда байдаг сaг зуурын этигэмжэтэ Чжан Дэ-цзюнь суглаанда хабаадагшадта хандажа үгэ хэлэhэн байна.

КАЛИНИН. Вагжановай нэрэмжэтэ фабрикын бүд нэхэгшэ, КПСС-эй XXII съездын делегат Л. А. Иванова үнэтэ үүсхэл гаргаа. «АТ-100» гэжэ 28 станогто хүдэлхэдөө, тэрэ түхеэрэлгэнүүдые орон дотороо эгээн лэ бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглаха, дэлхэй дээрэ эгээн лэ һайн бүд нэхэжэ гаргаха гэжэ шиидэв. Партийна съездын хүндэлэлдэ зорюулан жагсаһан ажалайнгаа вахтые Людмила Афанасьевна үргэлжэлүүлһээр. Тэрэ түхеэрэлгэнүүдэйнгээ бүтээсые нилээд ехээр дээшэлүүлээд байна. Коммунис ажалай ударник Л. А. Ивановагай үүсхэлые фабрикын бусад янзын бүд нэхэгшэд, утаһа ээрэгшэд дэмжэһэн байна. КПСС-эй Калининска горкомой бюро Л. А. Ивановагай патриотическа үүсхэлые һайшаагаа. Зураг дээрэ: фабрикын парткомой секретарь В. И. Иванова (зүүн гарһаа), партийна комитедэй гэшүүн Л. А. Ивановатай хөөрэлдэжэ байна.

ТАСС-эй фотохронико.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

ЭЗЭН ЁҺООР ХАНДАХА

КПСС-эй Яруунын райкомой пленумһээ

☆ ☆

«Радуга» кинотеатр соо хүнүүд олон: тракторристнууд, комбайнернууд, инженернүүд, агрономууд, колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд сугларанхай. Тэдэнэр партиин райкомой ээлжээтэ пленумэй хүдэлмэридэ хабаадалсахаяа ерээ ха юм.

Техникые зүбөөр ашаглаха, һайнаар заһабарилха асуудалые аймагай колхоз, совхозууд ямараар шиидхэнэб гэһэн элидхэл аймгүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр **Довгань** хэбэ.

Манай промышленность хүдөө ажахыгаа олон янзын машинаар жэлһээ жэлдэ бүри олоор хангана. Жэшээнь, долоон жэлэй эсэстэ колхоз болон совхозууд трактор, бэшэшье машинануудаар 2 дахинһаа үлүүгээр хангагдаха байна. Аймагай колхоз, совхозууд 1953 ондо 69 трактортай, 35 комбайнтай, 17 автомашинатай байгаа һаа, мүнөө 308 трактортай, 139 комбайнтай, 149 автомашинатай болонхой. Ганса 1961 ондо 44 трактор, 28 комбайн абтаа һэн.

Олон янзын эдэ машинануудые аймагай колхоз болон совхозууд ямараар ашагланаб гэжэ абаад харая. Аймагай түрүү механизаторнууд Петр Москвитин, Цыден Норбоев («Коммунизм» колхоз) Ц. Цырендоржиев, В. Новоцкий («Комсомольский» совхоз), Гунга Цыденов (Исингын совхоз) болон бусад даажа абаһан трактор, машинаяа зүбөөр ашагладаг, саг болзор сооһь заһабариллаг байна. Тэдэнэр үнгэрһэн жэл соо тус тустаа 1500 гектарһаа доошо бэшэ газар хахалһан юм.

Гэбэшье аймагай олонхи колхозууд техникэдээ эзэн бусаар хандадаг, саг болзор сооһь заһабариллаггүй гэһэн эрид шууд шүүмжэлэл гараа. Жэшээнь, 1961 оной хабарай тарилгын эхилхэдэ аяар тракторнуудай 25 процентнь, сеялкэнүүдэй 15 процентнь заһагдаагүй байһаа һэн. Тиихэдэ бэшэ машинанууд шанар муутайгаар заһабарилагдаһан байгаа. Жэшээнь, үнгэрһэн хабар аяар 1830 халаан соо тракторнууд хүдэлгэдөөгүй. Ондоогоор хэлэбэл, аяар 30 трактор хабарай тарилгада хабаадалсаагүй бшуу. Ушар имэһээ хабарай тарилга аяар 55 үдэр соо үргэлжэлһэн байна.

Намартаашье комбайн болон бэшэшье машинануудай саг үргэлжэ эбдэрдэг дээрэһээ таряа хуряалга унжагайрһан юм.

Зай, мүнөө машина, тракторнууд ямараар заһабарилагданаб? Нёдондоной дутуу дундануд дабтагданагүй гү? Аймагай колхоз, совхозууд хуушан алдуугаа мүнөө жэлдэ бэшал дабтаһаар гэхэдэ буруу болохогүй. Юундэб гэбэл, аймаг дотор хүдөө ажахын техникэ заһабарилха хүдэлмэри урагшагүйгөөр ябуулагдажа байна. Жэшээнь, 273 тракторһаа—84-иинь, 249 плугуудһаа—73-иинь, 222 сеялкэһээ—85-иинь заһагдаа. Нэгэшье ажахы комбайнуудаа заһажа эхилээдүй.

Колхозуудай правлени, совхозуудай дирекци тус асуудалда анхаралаа үшөө һулаар табина, механизаторнуудые гэр байраар, эдеэ хоолоор тон муугаар хангана. Тиихэдэ парткомууд тэдэнэй дунда ойлгуулламжын, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри саг үргэлжэ ябуулнагүй. Социалис мүрысөөн тон муугаар, ёһо тэдыгээр эмхидхэгдэнхэй, ажалай гурим эбдэгшэд болон архи уугшадтай эрид тэмсэл хэгдэнэгүй.

— Колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, главна инженерүүд болон механигууд техникэеэ нарнаар хадагалха, саг сооһь заһабарилха асуудалда эзэн бусаар хандана,— гэжэ үгэ хэлэгшэ инженер-инспектор нүхэр **Рябов** шүүмжэлээ. Жэшээнь, Исингын совхозой Алтан гэжэ газарта элдэб машинанууд саһанда дарагдашоод хэбтэдэг. Романовка тосхондо культиватор, хартаабха таридаг машинануудай саһан дороһоо ёдойлдохонь харагдадаг. Михайловка тосхоной захада «СК-2,6» гэдэг силосно комбайн хаягдашанхай. Совхозой директор нүхэр Машанов, ахалагша инженер нүхэр Зорин тэдэниие обёороошюгүй болодог.

Яруунын совхозой механик нүхэр **Нимбуев** Томско областиин нэгэ совхоздо ошожо, мал ажалай хүдэлмэриие хайшан гэжэ оньһожоруулжа байдагыень хараһан үзэһэнөө хөөрэжэ үгэбэ. Тэрэ совхозой һаалишан нүхэр Михайлова 115 үнеэ гансаараа һаадаг байба. Тэрэ совхоздо үнеэдээ бултыень электрын хүсөөр һаадаг болонхой, тиимэһээ жэлһээ жэлдэ һү ехээр абадаг юм. Тиихэдэ манай аймагта энэ түрүү онол арга үшөө гүйсэд хэрэглэгдэнэгүй. Жэшээнь, аймаг доторнай 16 электро-түхеэрэлгэ бии аад, оройдоо 2—3-иинь хүдэлдэг байха юм.

Мүнөө үедэ техникэ мэдэхэгүй хүн юу хэжэ шадахаб? Манай партиин Программа дотор хүдөө ажахыдахи бар хүсэнэй ажалые бултыень ойрын сагта оньһожоруулха гэжэ бэшээтэй. Тиимэһээ техникэ мэдэхэ кадрнуудые бэлдэхэ асуудалда партиин райком гол анхаралаа табиха ёһотой,— гэжэ «Победа» колхозой тракторист нүхэр **Лыгденов** хэлээ.

Д. ДОРЖИЕВ.

СОВЕДҮҮДЭЙ ХҮДЭЛМЭРИ

Зорилгонуудаа тодорхойлоо

Ажалшадай депутадуудай Ахын аймагай Соведэй сессиһээ

Олооро хэлсэһэн үгэгүй, оолёор сабшаһан өөгүй гэдэгтэл, һаяхан Ахын аймсоведэй депутадууд сугларжа, үнгэрһэн жэлэйнгээ зарим тэды үрэдүн согсолхо зуураа, байгша ондо бэелүүлхэ зорилгонуудаа тодорхойлоо. Энэ асуудалаар РАЙФО-е даагша Д-Н. Сотников элидхэл, бюджетнэ комиссиин түрүүлэгшэ С-Д. Бакшаханов нэмэлтэ элидхэл хэһэн байна.

Аймгүйсэдкомой дэргэдэхи коммунальна ажахын таһагые даагша депутат Н. И. Сантуев үгэ хэлэхэдээ, нёдондо аймагай түбтэ 4 квартиратай ехэ гэр, интернат-һургуули, мүн олохон гэрнүүд шэнээр һэльбэгдэн заһабарилагдаа. Гэхэ зуура дүтын харьяата Кировэй нэрэмжэтэ, «Улаан Аха» колхозуудые болбосон түхэлтэй болгохо талаар энэ жэлдэ хэхэ, бүтээхэ юумэ ехэ гэбэ.

...Мүнөөнэй эрилтэдэ харюусамаар ажаллажа бираг данагүй, үшөөл горьтойхон дутагдалнууд бии байһаар гэжэ үгэ хэлэгшэд тэмдэглэбэ. Жэшээлхэдэ, депутат С. Д. Бартаев аймагай эд хэрэглэгшэдэй бүлгэм (түрүүлэгшэнь нүхэр Данилов) ажалшадай эрилтэдэ хайша хэрэгээр хандаһаар гэжэ шүүмжэлбэ.

— Би коммунальна ажахын таһагай хүдэлмэри тухай тобшохоноор хэлэхэмни... Һүүлэй үедэ шэнэ барилганууд хургаа даража тооломоор үндыжэ байдаг. Теэд ажалшадые баясуулмаар ямар барилганууд ашаглалгада үгтэнэ гээшэб? Шанарайнь талаар хаража үзэбэл, хэндэшье хэрэггүй. Гэхын тэдыдэ энэ хэрэгтэ аяар 11.000 түхэриг гүрэнэй мүнгэ зөөри үлүү гаргашалагдаа бшуу. Энээн тушаа саашадаа бодожо үзэхөөр,—гээд депутат А. И. Целовальников мэдүүлбэ.

Элидхэл тушаа хамта 13 хүн үгэ хэлээ. Тиигээд сесси хэлсэһэнээ бодото дээрэнь бэелүүлхын тула тодорхой хэмжээнүүдые хараалба.

В. Галсанов,
Манай штатнабэшэ корр.

ОРОХОДО УРМАТ...

Үдэ мүрэниие гаталан трамвайгаар ябахада медицинскэ училищиин хоёр дабхар байшан холоһоо тобойжо харагдадаг. Энэ байшан соо агитпункт эмхидхэгдэнхэй. Үдэшэ бүри хүн зон олооро сугларжа, хүхюу зугаа, наадан, хүгжэмэйшье абяан соностожо байдаг.

Агитпунктын эмхидхэгдэһэнһээ хойшо оройдоол һара шахуу саг үнгэрэнхэй. Гэбэшье тэрэниие даагша № 35 дунда һургуулиин багша Л. И. Перетолчин агитпунктын хүдэлмэриие һайнаар эмхидхээ. Эндэ портрет, лозунгнууд, элдэб янзын плакадуудһаа гадна, политическэ, уран һайханай, уран зохёолой выставкэ хүнэй дура буляажа байдаг. Бүхы политическэ, ойлгууламжын хүдэлмэриин энэ центрые бодото һайнаар эмхидхэхэ хэрэгтэ медицинскэ училищиин, № 35 дунда һургуулиин багшанар, хүүгэдэй байшангай хүмүүжүүлэгшэд эдэбхитэйгээр хабаадана. Тэдэнэй дунда № 35 һургуулиин багшанар М. И. Янькова, Г. Ф. Красник, И. М. Очирова, медицинскэ училищиин багшанар М. Д. Годовикова, П. И. Кубышкин, П. Х. Ханхасыков болон бусад бии.

Һонирхоһон асуудалдаа харюу абаха тусгаар столой хажууда үдэшэниинь хүнүүд бүришье олооро суглардаг. Юуб гэхэдэ, ямар нэгэн асуудалаар һонирхоһон хүн энэ столой хажууда һууһан дежурнада хандажа, харюу абана ха юм. «Партиин XXII съездын материалнууд», «Совет һунгуулиин системын ёһо гурим», «Советскэ Конституци тушаа хэрэглэхэ материал» гэхэ мэтын тусгаар дэбтэрнүүд бии болгогдонхой. «Агитаторто туһаламжа» гэһэн гаршагтай тусхай дэбтэрые ираад үзэхэдэ, хадуужа, ойлгожо абамаар зүйл ехэ олон. Жэшээлхэдэ, манай республикын промышленность, хүдөө ажахы болон соёл культурын талаар туйлагдаһан амжалтанууд тухай тоо баримтанууд, бодото жэшээнүүд тэрээн соо олоор харуулагданхай.

Энэ агитпунктда мүнөө 60-аад агитатор хүдэлдэг. Тэдэнэй олонхинь теоретическэ һайн бэлэдхэлтэй багшанар, врачууд юм. Агитаторнууд даажа абаһан участогуудтаа долоон үдэрэй [...] дахин ошожо, [...] һонирхолтой хөө[...] гэдэг, һунгуули[...] хай хөөрэжэ ү[...] Агитаторнууд А[...] Т. А. Катамонов[...] лов, М. И. Я[...] илангаяа хүндэт[...] Тэрэшэлэн һун[...] пунктдаа суг[...] холтой лекци, э[...] даг. Тээсгэн эн[...] нууд, мүн хэдэн[...] шад КПСС-эй Х[...] делегат, Социал[...] рой, мяха-консе[...] дай мастер К. [...] тай уулзаа һэн. [...] Филиппова пар[...] хүдэлмэри туха[...] гоор хөөрэжэ, [...] ехээр һонирхуу[...]

Агитпунктын [...] нүүдтэ үдэшэ [...] байдаг болонхой[...]

Д[...]

Улан-Удэ.

АЖАЛАЙ ҺҮҮЛЭЭР...

Үбэлэй наран баруун урдахи гүбөөгэй саагуур «жаргажа», малшадай «һүй-һай» гэлдэхэ абяан дуулдана. Ажалай үдэрэй һүүлээр мал адуулагша Дымбрыловэй дулаахан гэртэ хүнүүд суглара сугларһаар дүүрэшэбэ.

Агитатор нүхэр Ширабон орожо ерэһэн лэ хүн бүхэнтэй хөөрэлдэнэ, тэдэнэй ажалаар, ажабайдалаар һонирхоно. Фермын һаалишад, малшад агитаторай хөөрөөс ехэл һонирхон шагнабад. Манай Эхэ орон дотор байгуулагдаха гэгээн гэрэлтэ коммунизм тухай хөөрөөс хэн шагнаха дурагүйб! Теэд агитатор коммунизмын үедэ хүнүүд ямар байдалтай болохоб гэжэ хөөрэхэһөө гадна, коммунизм байгуулха хэрэгтэ хүн бүхэн эдэбхитэйгээр хабаадалсаха нангин уялгатай гэжэ тэмдэглэнэ.

Һүүлээрнь үндэр наһатай болоһон, хуушан дэлхэй гэшхэжэ үзэһэн Дымбрыловтэн революциин урда тээ тулижа, зобожо ябаһанаа залуушуулда хөөрэжэ үгэбэд. Хөөрэлдөөнэй дүүрэхэлээр, пенсионер нүхэр Раднаев, хуур, лимбэ дээрэ бурят дуунуудые наадажа, сугларагшадые угаа һонирхуулба. Һаалишадай хоор ород, бурят шэнэ дуунуудые гүйсэдхэбэ.

Иимэрхүү үдэшэнүүд Нарһатын совхозой 2-дохи отделениин малшадай фермэ бүхэндэ үнгэргэгдэдэг болонхой. Жэшээнь, агитатор нүхэр Болсоевой гэртэ һонирхолтой үдэшэнүүд саг үргэлжэ болодог юм. Тэндэ ханын болон сатирын газетэнүүд гаража байдаг. Ажалшад үдэшэндөө тэдэ гэрнүүдтэ ерэжэ, агитаторай хөөрэлдөө шагнадаг, сүлөөтэй сагаа сэнгүү хүхюунээр үнгэргэдэг болонхой.

Д. Дагбаев.

ОЛОНОЙ НЭГЭН

ОЧЕРК

☆ ☆

Ажал хэрэгээрээ алдаршан суурхаһан нэрэ солотой герой тухай магтаал уншахаяа һанагданагүй. Харин һая арбадахи класс дүүргээд, ажал хүдэлмэриин богоһо алхажа эхилһэн нэгэ хүбүүн тушаа хэдэн үгэ хэлэгдэхэнь. Энэмнай мүнөө үеын залуушуулай нэгэн даа. Иимэ хүбүүд, басагад олон байха.

Васиилин сэдьхэл бодолдо ехэ олон хүсэл түрэдэг, олон ондоо эрдэм мэргэжэл шудалаа һаа, хүу һайн, гайхамшагта гоё мэтээр һанагдадаг байба. Холын уһан далайгаар тамардаг кораблиин капитан болоһойб гэжэ сэдьхэдэггүй хүбүүд байха аал? Вася үнэхөөрөөшье далайн сэрэгтэ алба хэ гэмэ үндэр жэбжэгэр бэетэй хүбүүн. Ямаршье үедэ уруу дуруу боложо, али түбһэн юумэндэ һанаа сэдьхэлээ зобоодоггүй, ходол хүхюутэй ябадаг.

Уданшьегүй һургууляа дүүргэхэнь. Ажабайдалай үргэн ехэ замда орохо саг тулашоо. Ямар мэргэжэлэй жолоо барижа ябалтайб гээд Вася бодолгото болодог һэн. Ямар нэгэн газарта хүдэлөөд, нигэд нигэд гээд ябуужам, хамаагүй гэжэ бододог нэгэ заримашуул бии. Үгышье һаа, ямар бэ даа бэлэн аргаар дээдэ һургуули руу тархяа шэхэжэ абалтай ааб? Саашадаа диплом, «бүхы юумэн... дабаае уруудаһан мэтэ дардам харгыгаар ябагдаха...» гэдэгүүдшье дайралдадаг даа.

Зунай амаралта эхилбэ. Гансахан жэл үлөө. Юу хэхэбии. Ямар һалбари, ямар эрдэм ухаан шамайе ехээр далланаб? Ямар мэргэжэл шудалхабиш гэһэн олон асуудал Васиин сэдьхэлые улам бүхөөр эзэлдэг болонхой. Оронойнь саада ханада үлгөөтэй байдаг, томоор буулгаһан эсэгынь дүрэ Вася тээшэ гү, али үнөө саашань холуур шэртэһэн мэтэ ходол шэдэндэнь харагдаха. «Хүбүүмни бэрхэ хүн болоорой даа, зон нютагтаа хүндэтэй ябаарай, эсэгынгээ нэрэ бү хухалаарай, ажал хүдэлмэридөө амжалта туйлажа ябаарай даа...» гэжэ юрөөһэл, һайн һайханиие хүсэһэн мэтэ эсэгынь дүрэ Васиин урдаһаа хараад байдаг. Дайн байлдаанда ябахадаа маанад тухай һанаа үнөөгөө зобоһоор лэ абамии наһа бараһан байгаа ёһотой даа. Үнэхөөрөөшье нимэ захяа, юрөөл намда эльгээһэн байгаа аалам... гэхэ мэтээр оройдоо улаа нюураараа уулзаагүй эсэгэ тухайдаа Вася олон табан юумэ бододог һэн. Эсэгээ һажааһан аа гүб. Үһэниинь мининхидэл адли шарабтар байгаал ха даа... гээд Вася гэрэлдэ өөрыгөө харахадаа, «адли байнаб даа» гэжэ ходол өөрөө өөртөө харюусадаг байба. Абамии дайгаа даража, даагаяа һүүлдэжэ ерээд, маанадтаяа хамта байг гэлэй даа. «Арбадахиие дүүргээд, хүбүүмни иишээ тиишээ яба» гээд хаха шуу хэлэжэ үгэхэ һэн ха гү, али үгы гү? Ингэжэ бодоһтороо Вася баһа өөрөөшье томо боложо, бэеэ бэелжэ ябана гээшэб. Ходол хүнэйшье ама хараха юумэ юун байгааб. Үгы даа. Эсэгынгээ үгэ заатагүй дуулаха байгааб гээдшье шэбшэнэ. Ерээдүйн үргэн зам тухай хэдышье ингэжэ бодоо һаа, сэдьхэл бодолыень нэгэл юумэн эзэлдэг һэн.

Түрэл нютагай уужам дэлгэр дайда... Геологуудай отряд түрүүшээр һони һүрэгөө зунай һайхан байгаалиие һайхашаажа ханашагүй, сэбэр агаарынь амилхада ямар гоёб! Эдир туристнуудтай аяншалхаа байтараа геологуудай отрядта ороһондоо Вася оромгүй баярлаа һэн. Эдээнээр суг ябахадаа Вася гансата томо болоһон мэтээр бэеэ бодоно.

Хүйтэн Темник голые зубшаад, тэндэхи хада уулануудай бооргёор ябаһан, арһ нюргандаа үргэб^ээтэй зонуудай дунда Вася хүбүүн хүхюун дорюунаар алхалалдажа зуһаа бэлэй. Бороо хурада нэбтэ шобто нороходооньшье, үшөө гүлмэр нюргандаа шагталдаһан үргэбшын хүндэ болоходоошье энэ хүбүүмнай ехээр гажархагүй, хүхюутэй дорюун лэ ябаха. Забдатайл һаа, хахасадаггүй гитараа гаргажа наададаг заншалтай.

Бүхэли зундаа байгаалиин баялиг бэдэрэгшэдтэй хамта хүдэлөөд, намар шэг шарайнь хүдэр болонхой һургуулидаа бусаа һэн. Түрүүшынгээ олзо—салин гэртээ асархадаа, «харагты. битнай томо болооб» гэһэн мэтэ Вася эхынгээ урдаһаа миһэржэ байба. Бүхэли зундаа ажал хээд — түрэл нютагайнгаа баялиг бэдэрэлсээд ерэхэдээ, нээрээшье томо болоһон, хүдэржэһэн шэнги байгаа һэн.

Асарһан салингаараа саб сагаан самса, бэшэшье юу хээ абажа бэеэ зэһээд, Вася һургуулида оробо. Һүүлшын жэл — 10 класс. Тэрэ жэлдээ Васиин һанаан хоёр ондоо юумэндэ эзэлэгдэнхэй ябадаг байба. Нэгэн гэхэдээ шухаг металл олоһон геолог болоо һэн гэлэйб даа. Тиигэхэдэм залуу геолог Василий Китаевай отряд тэрэ үнэтэ металлай уурхай олоо юм ха гэлсэхэ бшуу даа гээд Вася шэбшэбэ.

...Һүүлшын шалгалта үгөөд гараадхихада, нилээдгүй үндэр дабаа гаталһан мэтэ бэедэ хүнгэн болохо. Зүгөөр энээн хоорондо хоёр ондоо бодол сэдьхэлыешни зобоохо: нэгэдэхеэр, ямар зүлгөөр гэшхэлжэ, ехэ байдалай богоһо алхаха гээшэб. Хоёрдохёор. али мэргэжэлынь миинии болохо ааб гэжэ шэбшэхэш.

Вася хүбүүншье нүхэдтэеэ хамта арбадахиие дүүргэгшэдэй һайндэр—үдэшэдэ байлсаба. Болбосоролой аттестат барюулган, багшанарай юрөөл... Огинскиин «школьный вальс» гэжэ хүгжэмэй зэдэлхэдэ, «зай, баяртай, баяртай, хүбүүд, басагад. Түрэл һургуулитнай таанадаа хүндэлэн үдэшэжэ байна» гээд зүрхэ хадхажа байһан мэтэ болоо бэлэй. Һургуули дүүргэгдэбэ. Энэ һайн. Баһа нүгөө талаһаа һургуулитаяа, нэгэ классайхидтаяа хахасаха. Баһа иигэжэ бодоходо, муу шэнги. Иимэ хоёр ондоо бодол толгой соо худхалдажа байба. «Ши томо болоо гээшэш, олон миллион нүхэдтэеэ хамта коммунизмын байшангай хирпиисэ табилса, шинии хубита энээндэ байлсаха ёһотой» гэжэ захиһан,. юрөөһэн шэнги вальсын хүгжэм шэнхинэжэл байна... Иигээд лэ энэ хүхюун һайхан хүгжэмтэ үдэшэ дүүрэшэбэ.

«Сэхэ дээдэ һургуулида орожо шадахагүй һаа, энлээ. городтоо барилгада гү, али предприятида орожо хүдэлөө һаашни, һайн һэн ха даа. Булта сугтаа байха һэмди. Нүхэршни, Валерий эндээл хүдэлөөд байна ха юм» гэһэн эжынгээ бодолые хүбүүниинь адаглажа тухайлба. Заалһаа мининхеэр болог гээд өөрынгөө хүсэл бодол хүбүүндээ баадхадаггүй эхэнь «юрэдөө өөрөөл һайса шүүжэ, бодожо үзэ, шиниил хуби заяан бшуу» гэжэ һанаад, орхиһон байгаа ёһотой. Тээ хэды шэнээн болоод:

— Эжы, би геологиин мэргэжэлтэдтэй ошожо хүдэлхэмни,— гэбэ Вася.

— Хаана?

— Яруунада. Валериие ябая гэһэмни зүбшөөгөө, ошохомнай.

— Теэд, яахаб. Тиигэхэл болоо аабзаш даа. Эндээ хүдэлөөд, булта сугтаа байгаа һаамнай, һайн лэ һааб даа,— гэжэ эхэнь хэлэбэ.

— Эй, эжы мэдэнэгүйш. Уужам сэнгэлиг дайдада гарахада, ямар гоё гээшэб! Досоомни баһа тиимэ дайда мэтэ уужам дэлгэр болошодог. Загаһа барихаш, агнахаш,— гээд Вася сэхэ шууд шиидэһэнээ бүри хүсэтэйгөөр харуулба. Түлеэень асаржа хахалаад, эхэ эгэшэ хоёртоо юу хээень бэлэдхэжэ үгөөд, Вася Валерий нүхэртэеэ Ярууна мордоо һэн.

Дулаан гэртэ орожо, эжынгээ бэлдэһэн эдеэ эдеэд ябагшада адли бэшэ, тэндэмнай элдэбын ушар тохёолдохо, хүйтэн халууниие хуу үзэхэш. Намар нилээдгүй орой болотор майхан соо байхадашье зүдэрүүшэг, зүгөөргүй хүхэшэг байдал үзэгдэдэг бшуу. Энэ намартаа ольбоной унаһанһаа хойшо эдэнэр майхан соогоо улааншаг болоо. Теэд «Вася бээрэжэ хэбтэхэгүй, гүйжэ бодомсоороо гал тулижэ сайгаа шанаад, сай ууя гэжэ маанадые уридаг» гэжэ нүхэдынь хөөрэхэ юм. Геологуудай байдалда элдэбын ушар тохёолдоол ааб даа. Тиихэдэнь бага сагын юумэнһөө сухарихагүй, хүхюун зугаатай залуушуултай ябахада һайн ха юм. Сүлөөтэй сагтаа Вася гитара баринхай, нүхэдэйнгөө дунда наадажа байха, үгышье һаа, нүхэдтэеэ хамта конькигаар гүйлдэхэ, санаар харайлдажа сүлөө заблагүй байдаг. Иимэ охин дундаа ябаһан залуу наһанда бага зэргын бэрхэшээл юун хамаатайб.

Үбэл нэгэ хэды хоногоор ерэхэдэнь, дааража бээрэжэ ябана ха гү даа гэжэ бодоод, «Ши городтоошье хүдэлөө һаашни дээрэ һэн ха даа» гэжэ эхынгээ хэлэхэдэ, «бидэнэр өөһэдөө город байгуулхабди» гэжэ эльгэ хатаад, урдаа оруулаагүй һэн.

Үшөө 9-дэхи класста байхадаа геологуудтай хүдэлхэдөө, «һайн геолог болохош» гүүлэһэн Вася Китаев, мүнөө хэһэн юумэндээ шунан оронхой хүдэлжэ байдаг. Саашадаа энэл ажалаараа мэргэжэхэ һанаатай ябадаг энэ хүбүүн университедэй геологиин факультедтэ орохоор бэлдэдэг, ажалайнгаа забһарта номоо үзэдэг юм. Урдаа сэхэ шууд зорилго табяад, тэрэнээ бэелүүлхын түлөө зорин шармайжа ябаһаниинь ехэ һайн. Энээнэйнгээ туханда хүрэһэй даа. Бурят ороной шэнэ газар — Ярууна нютагай баялиг ашаглалсаха хэрэгтэ хабаадалсадаг нэгэ иимэ хүбүүн бии юм.

Д. ЖУГДУРОВА.

Социа[...] ОРОН[...]

ХИТА[...]

ПЕКИН. (ТАСС[...] лой ажалшад һүү[...] арһа, 230 центн[...] толгой унаанай м[...] гүрэндэ тушаадаг, [...] та эльгээдэг.

Дотор Монголой[...] сн Хитадай мал а[...] он болоно. Үнгэрэ[...] ной бүд нэхэдэг,[...] промышленностии[...] нууд тус астоном[...] мянга шахуу [...] 2.300 мянга гара[...] абаһан байна.

Мал ажал хүг[...] публикын бусад [...] Дотор Монголой [...] һаламжа үзүүлдэ[...] дээжэ болоһон [...] «Саньхэ Ма» гэж[...] мянга гаран үнее[...] һайн үүлтэрэй б[...] тайлбарилан хэлэ[...] лэйхидэ орходоо[...] олон мал 1961 о[...] сад провинцинуу[...] голһоо эльгээгдэ[...]

ПОЛЬ[...]

ВАРШАВА. (ТА[...] далай тала ба[...] Польшын комите[...] шавада болоо. [...] Бүхэдэлхэйн Сов[...] дохи сессиин [...] Остап Длуский [...]

РУМЫ[...]

БУХАРЕСТ. (Т[...] стын «Адесго» [...] предприятида хэ[...] һа бүтээдэг цех [...] тээ. Мүнөө үеын[...] шинануудай [...] ашаар бухы техн[...] арганууддынь авт[...] бэелүүлэгдэхэ юм[...] турша соо анха[...] мянган дүрбэлж[...] үһэлиг араһа хэ[...] хэжэ гаргадаг [...]

Ороной зүүн [...] байдаг Аншань [...] дай Арадай Рес[...] лэл гэжэ нэрлэ[...] Орон дотор хай[...] хы буладай гүр[...] шахуунь, прока[...] нэгэнһээ үлүүтэй[...] байна. Хитадай[...] Азидахи тон т[...] ческа комбин[...] болзор соо [...] Совет мэргэжэл[...] лон домнонууд[...] туһалаа, дүй [...] жуулан үгөө. [...] нуудта хэрэгтэ[...] түхеэрэлгэнүүд,[...] СССР-һээ абта[...] Зураг дээрэ: А[...] таллургическа [...] наржуулгын ф[...]

СИНЬХУА—Т[...]

БУРЯТ ҮНЭН
2-дохи нюур

…ХҮЛЕЭХЭГҮЙ, …ДАХААР БОЛОО

…р Сэлэнгын сов-
…а мянга гаран
…та ороhо тарян
…аална. Бэлдэгдэ-
…ь 1300 гектар.
…эhээ харахада 9
гектар газар ха-
тарилга хэгдэхэ

…хилтэр гансашье
заhабарилагдаха
…ллуг, борнойhоо
…ө ажахын бусад
…эгүүд бэлдэгдэхэ
…эй мэдээгээр сов-
…торай оройдоол
…лагдаа. Запасной
дутамаг дээрэhээ
…р заhабарилагда-
…элхэдэ, 1959 ондо
…лэй бага хүсэтэй
ерэhэн юм. Тэдэ-
…дай зарим часть-
…эхэ байгаад, юу-
…үй.

байтагай зарим
мастерской соо-
…даан ябангүйгөөр
…арилагдаха баа-
Совхозой гурба-
…кукурузашан Б.
худэлдэг трактор
…э дахин мастер-
Имэрхүү бай-
…е фермэнүүдээр
…на. Яахадааб гэ-
…аяа «Беларусь»
заhабарилагдаха-
…уhаhан частьнуу-
…гдэнэгүй, хууша-
табигдаад лэ за-
… гаргагдана.
заhабарилагдажа
…орнуудай техни-
…гдалнууд hайса
…үй тэхэдэ болохо.
…hабарилгые түр-
…а совхозой ди-
…ом хэмжээ-ябуул-
…раалха, мүнөөн-
МТМ-гэй хүдэл-
халаан болгожо
…ргэтэй. Тиихэдэн-
…торнууд олон ду-
…на. Мүн ажалай
…ашье тракторист-
…о хэрэгтэй боло-
мэргэжэлтэдые
…а дирекциин зүг-
…арал табигдана.
…илищи дүүргэhэн
олон жэлдэ хү-
…ндэб гэхэдэ тэ-
…о байра байдал
…үй бшуу. Жэ-
…ондо ерэhэн 26
…удай оройдоол

хоёрынь мүнөө ажаллана.

Тиихэдэ тус совхоздо үрэhэ хүрэнгэнь хүсэд сэбэрлэгдэжэ абтаагүй байhаар 2700 центнер шэниисын үрэhэн бии. Тэрэнэйнь шалгагдаhан 1400 центнерhээ 400 центнерынь шанар муутай байшоо. Мүн хара таряа, ячмениин 2700 центнер үрэhэнэйнь оройдоол 500 центнер шалгагдаа. Тиихэдэнь хахадhаа үлүүнь шанар муутай байhаниинь элирүүлэгдэбэ. Ороhо тарянай үрэhэ хүрэнгэ муугаар хадагалагдана, гутаагдана. Тусхайлхада, Сосновкын стан дээрэ ячмениин, хара тарянай үрэhэн саhанла хушагдашанхай хэбтэнэ. Үрэhэнэйнь таряа мүнөөшье хүрэтэр сэбэрлэгдээгүй. Гэтэр тус совхозой үрэhэнэй ажахые эрхилдэг агроном нүхэр Алексеев ямаршье хэмжээ абанагүй.

Тус совхоз тэжээл элбэгээр бэлэдхэжэ абаха аргатай. Ажал хэрэгтээ оролдосотойгоор хандажа, муу бэшэ ургаса хуряажа байдаг кукурузашадшье бии. Тиигэбэшье тарилгада бэлэдхэлэй талаар олон дутагдалнууд үзэгдэнэ. Анхан совхозой дирекци 2 мянган гектар газарта кукуруза тарихаар хараалhан юм. Теэд мүнөө болоод байхада совхозой зарим хүтэлбэрилэгшэд «Эды ехээр кукуруза тарижа шадахагүйбди» гэлсэдэг болонхой. Энэ шалтагаанаар кукурузашадай олон звенонууд газараашье даажа абаагүй байhаар. Кукуруза тарилгдаха полинуудта наг шэбхэ багаар зөөгдэнэ. Жэшээнь, совхозой гурбадахи фермэдэ 500 гаран гектарта кукуруза таригдахаар түсэблэгдэнхэй. Эндэ нүхэд Б. Дармаев Б. Жамбалов хоёрой звеноhоо ондоо звено ажалланагүй. Тэдэнэр hаянай ажаллажа эхилээд, миил зуугаад тонно наг шэбхэ зөөжэ гаргаад байна. Тиихэдээшье хаана, хэды гектарта кукуруза тарихаяа заалгажа абаагүй. Энэ фермэдэ үшөө нэгэ звено бүридхэгдэхэ байгаад, хооhон хөөрэлдөөгөөр үнгэрнэ.

Совхозой дүрбэдэхи фермэдэ 4 звено эмхидхэгдээ. Тэдээн сооhоо гансал С. Егоровой даадаг звено ажаллана.

Эдэ дутагдалнуудые усадхахаар хэмжээ дары абтахаар болоо гэжэ совхозой хүтэлбэрилэгшэдтэ дуулгахаар байна.

А. Нагаслаев.

Даабариhаа гадуур 650

Хара-Хүтэлэй модо бэлэдхэлэй пунктын бага комплексно бригадынхид бүтээсэ ехэтэй ажалаараа суурхажа ябаhаар. Тэдэнэр 13600 кубометр модо отолхо, таллуулха, шэрэхэ даабаритай аад, 15204-дэ хүргөөд, 1961 онойнгоо түсэб 112 процент дүүргэбэ.

Бригадын гэшүүдтэ даалгагдажа үгтэhэн хюрөө, тракторнуудай хойноhоо техническэ hайн харууhа эмхидхэхэ тон шухала гэжэ hайн мэдэрдэг. Тиимэhээ машина техникын эбдэржэ, hаатаха ушар үзэгдэхэеэ болинхой. Энээндэ тракторист Константин Николаевич Бурдуковскиин үүргэ ехэ. Тэрэнэй ажалдаа харюусалгатайгаар хандадаг тула бригадынхид модо шэрэхэ даабаряа ходо үлүүлэн дүүргэнэ.

Мүнөө тэдэ СССР-эй Верховно Соведэй hунгалтын үдэрэй хүндэлэлдэ ажалай вахтада жагсаад, дээшэлүүлэгдэhэн социалис уялга абанхай. Модо бэлэдхэхэ кварталайнгаа түсэбые hунгалтын үдэр—мартын 18-да дүүргэээд, даабариhаа гадуур 650 кубометр модо бэлэдхэхэ, тиихэдэ жэлэйнгээ түсэбые ноябриин 15 болотор дүүргээд, 1700 кубометр модо үлүү бэлдэхэ гэжэ шиидээ.

Зураг дээрэ: тракторист К. Н. Бурдуковский.

П. Яньков.

Заиграйн аймаг. Хандагатай.

Номой шэнжэлэл

Удхаараа hанаhанда хүрөөгүй

Үнгэрэгшэ 1961 оной hүүл багта республикын мэдээжэ уран зохёолшо Ч. Цыдендамбаевай «Буряд басаган» гэжэ повестиие Бурядай номой хэблэл гаргаhан байна. Тэрэ ном соо хэлэгдэhэн ушарнууд 1920 гарамгай онуудта, республикын hаяхан эмхидхэгдэhэн сомоной Соведүүдэй, партиин айкомуудай хүдэлмэрилжэ байха үедэ болоно. Харин арад зон тиихэдэ, хуушаараа үмсынгөө ажахынуудтай байhан хэбээрээ.

Совет засагай ашаар эрхэ сүлөөтэй, автономито республикатай болоhон бурят арад зомнай айхабтар ехэ баяртай, шэнэ байдалтай, эрдэм hургуулитай болохо гэжэ үбгэн залуугүй оролдодог, хуушанай элдэбын мунхаг ябадалнуудтай тэмсэдэг боложо байгаа бэлэй. 1921—22 онуудта сомоной ревкомдо, 1923—24 онуудта сомоной Соведтэ хүдэлмэрилhэн хадаа hайса мэдэхэ байнам. Тэдэ жэлнүүдтэ илангаяа залуушуул, нэгэ зариманиинь эхэ эсэгэнүүдэйнгээ дурагүй байбашье, комсомолдо орохо, ном hургуули үзэхэ, шэнэ ажахытай, шэнэ байдалтай болохо, жэшээлбэл, таряа болон овощ hайса ургуулха гэжэ оролдодог бэлэй.

Тиихэдэ Ч. Цыдендамбаевай повесть соохи бурят басаган Жаргалма жиирэй дунда шадалтай Гармын Абидын гансa басаган, 17 наhатай ябахадаа, ондоо нютагай Норбо гэжэ уран дархан, шаргын үргэ, дугааг матажа худалдадаг хүнэй hамган боложо ошоно. Шэнэ бэриие hонирхоhон айлнуудынь Норботондо олоороо ябадаг болобо. Тэдэнэй дундаhаа нэгэ зайгуул эхэнэр Хулгана Норботондо ороhон аад, залуу hамганиинь хамагай hүүлдэ сай хэжэ үгэбэ гээд сухалдаhандаа, хэлэн дээрэхи мэнгыень хараад, Жаргалмае «эреэн хэлэтэй» hамган, «иимэ hамгатай хүндэ мууе hанажа хараагаа hаа, хамаг хараалынь тэрэ дороо, сахилгаанай сахилха зуура, хүрэдэг юм» гэжэ Шанаа нютагай бүхы таби шахуу айлнуудай дунда хоб жэб тараана.

Норботой, тэрэнэй эхэ Хандатай уулзаhан хүнүүд лэ Жаргалматнай «эреэн хэлэтэй» hамган, тэрэнээ түргэн гэртэнь ябуулагты гэлдэхэ юм. Норбо hамгатаяа үгэ хүүр хэлсэхэеэ болижо, хана тээшээ хараад хэбтэдэг болобо»... Яараа hаа ябаг лэ... Би барина бэшэб... Шэнэ засаг тэрэ hамгадта үндэр эрхэ үгөө ха юм»,— гэнэ. Жаргалма гэртээ бусаха баатай болоно.

Иимэ хоб жэб ангиин дайсадhаа гараа гэжэ Цыдендамбаев ямаршье баримта харуулангүйгөөр бэшэнэ. Тиихэдэ Норбо дунда шадалтай, долоон үнеэ hаадаг, хомхой хобдог, шаргын үргэ болон дугааг худалдажа, алта мүнгэ суглуулжа дараха хүсэлэнтэй хүн юм ха. Ехэ наhатанай hургуулида класс соо табиха самбар хэжэ үгыш гэжэ Доржи багшын гуйхада, абаhаар: «хэн түлэхэ юм? Дархан байhандаа зэмэтэй бэшэб. Намда үзэг ном хэрэггүй» гэбэ. Жаргалмадаа сухалдахадаа: «...Шинии hурагай зон комсомол боложо байна»,— гэжэ наада бариhан шэнги Норбонь хэлэнэ. Иимэ түрүү бэшэ ухаан бодолтой хүндэ ангиин дайсад ямар хоро шара hанаба гээшэб?

Тэрэ үедэ партиин эхин организацинууд хүдөөдэ үгы шахуу байhан юм. Сомоной Совет, комсомолой организаци хэмгүй ехэ хүдэлмэри, ажахые шэнээр эмхидхэхэ, hургуулинуудые нээхэ, ехэ наhатанда үзэг бэшэг заалгадаг болохо, суглаа суур, элидхэл, хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэхэ, ариг сэбэрые сахидаг болгожо хүн зониие hургаха, алба татари суглуулха, зүжэг наада табиха гэхэ мэтэ барагдашагүй хүдэлмэри хэдэг байгаа. Харин тэрэ повесть соо сомоной Соведэй түрүүлэгшэ — зайhан Дугарцырен бии аад, hамгаяа сохиhондоо аймагай түрмэдэ ороно, партиин айкомhоо хатуу донгодолго абажа, хүдэлмэридөө бусажа ерээд, хэhэн юумэнь харуулагданагүй.

Комсомолой организациин, комсомолшуудай хэhэн хүдэлмэри тухай огто хэлэгдэнэгүй. Гансал комсомолдо дурагүйдэhэн ушарнууд бэшэгдэнэ. Тэрэ Норбо комсомол хүниие наада барина, Жаргалмагай аба Абида өөрынгөө бага хүбүүн Очирые hургуулида үгэхэ гэхэдэ: «энэшни заримашуулые hажааажа комсомол болохонь гээшэ гү? Үhээ табижа, таhама бэhэ зүүхэнь, арhан сүүмхэ hугабшалханьь хаяа»,— гэхэ юм.

Юундэшьеб тэрэ повесть соо хуушанай муу юумэнүүдые суглуулжа бэшэhэн шэнги байха юм. Жаргалма нэгэ үглөөгүүр hүниндөө шэнэ хубсаhатай Норбые зүүдэндээ үзэбэб гэнэ. Теэд «шэб шэнэ хубсаhатайгаар зүүдэндэ үзэгдэhэн хүн нэгэн гэбэл ехээр үбшэлдэг. Үгышье hаа, бүри ехэ хохидолдо ородог» — гэжэ hанаа үнөөндэ ороно. Иимэ байдалда ороhон Жаргалма боожо үхэхэ болоо гээшэ гү гэжэшье бодоно. Тиигэжэ байтараа хээлитэй болоhоноо мэдээд ябатараа, гэшхүүрhээ торожо унашаhанhаа хүл хүдэлгэжэрхибэ. Абань тэрэ дутуу түрэhэн багыень ганзагадаа хэжэ ойдо гараад, тэндэ гээжэрхинэ, тиигээд ламые асаржа гүрэм уншуулна.

Баhа нэгэ зайгуул hамган шамайе Норбо хүлеэжэ ядана гэжэ Жаргалмае мэхэлнэ. Харин Жаргалмагай Норбодоо ошоходонь, тэрэнь гаража ерээд, ошоол хадаа ошо, үбгэд ондоо бэриие хүлеэжэ байна гэбэ.

Жаргалмагай аба Гармын Абида үдэр hүни мэдэнгүй хаарта намнахаhаа бэшэ өөрынгөөшье ажахыда юушье хэхэгүй, хэлэхэшьегүй хүн юм.

hайн юумэн гэхэдэ, гансал нэгэ бурят ноён hамган Санжима Дашиевна гэжэ Жаргалмагай абатанда хоноод, үглөөгүүр улаашан байhан абадань зэргэшээ моридоор хүргүүлжэ ябашаха юм. «Урда наhанайнь буян байгаал гээшэ ха» — гэжэ Жаргалмагай эжы Мэдэгма тэрэ ноён hамган тухай бодоно. Ноён hамганай хэлэhэн үгэ, хэhэн юумэниинь гэхэдэ, Жаргалмагай дүү Очирые ном үзөөрэй гэжэл захиха юм.

Үбгэндөө дурагүйдүүлhэн Жаргалма гэртээ бусажа ябахадаа хүйтэндэ хүрэжэ үхэхэм гэжэ ой соо орожо, хубсаhаа моринойнгоо ганзагада уяжа, мориёо гэр тээшэнь ябуулаад, модоной түгэсэг дээрэ гарана. Тиигэжэ байтараа айhандаа гү, али даараhандаа шангаар улиба. Харгыгаар ябаhан комсомолой гэшүүн Халзанов Гэрэлтэ тэрэниие дуулаад ерэжэ, Жаргалмае саhаар урэжэ, даха соогоо орёогоод, түүдэг шатаажа үүр сайлгаад, үглөөгүүр гэртэнь хүргэжэ үгэбэ.

Жаргалма гэртээ байхадаа аба эжыдээ туhална. Алирhанда ошоходонь Гэрэлтэ дахасалдажа ошоод, нэгэ үдэр шахуу хөөрэлдэhэнэй hүүлдэ минии hамган боло гэжэ Жаргалмада дурадхана.

Жаргалмагай Гэрэлтэдээ хүрэжэ ерэхэдэнь нюдарган баяшуулда алуулhан комсомолой гэшүүн Гэрэлтые нютагайнь хүн зон партизануудтай хамта хүдөөлүүлжэ ябаба.

Хуушанай мунхаг байдалтай тэмсэжэ, шэнэ байдал тогтоохын, эрдэм hургуулитай болохын, гүрэнэй хүдэлмэридэ хабаадалсахын тулада оролдоhон залуушуулай, комсомолшуудай хүдэлмэри халирхай мүртөө тон буруугаар харуулагдана.

Энэ хадаа ехэхэн дутуутай повесть гэжэ hанамаар.

Б. Мужанов.

ЭДЕЭ ХООЛ БЭЛДЭГШЭДЭЙ ҮДЭШЭ

Столово, ресторан, кафэдэ бэлэдхэгдэдэг эдеэ хоол шанаржуулха, амта шэмэтэйгээр буйлуулха гээшэ ехэл шухала хэрэг ха юм даа. Манай кооперативна училищын кулинарна отделениин hурагшад, поварнуудай 6 hарын курсынхид хамтаржа, энэ темэдэ зорюулжа тусхай вечер эмхидхэжэ, ехэ hонирхомоор, hургаал боломоор юумые хэжэ үнгэргэбэ.

Энэ вечер үнгэргэхын тула горьтойхон бэлэдхэлэй хүдэлмэри хэгдэhэн юм. «Кулинар» гэжэ ханын hонином тусхай номер гаргагдаа, эдеэ хоол буйлуулгада хабаатай, түрүү дүй дүршэл харуулhан ном hудар суглуулжа библиотекарьнууд Г. К. Олзоева, И. Н. Герасимова гэгшэд зохидхон выставкэ эмхидхэбэ. Тиихэдэнь элдэб зүйлэй эдеэнэй дээжэнүүд выставкэдэ табигдаа.

Тэрэ тусхай вечертэ ниитын эдеэ хоолой газарнуудай түрүүшүүл уригдаба. Тэдэнэй дунда 13-дахи столовын үйлэдбэриие даагша нүхэр Левагина, совет худалдаа наймаанай отличник Ф. Г. Горюнова гэгшэд бии. Улан-Удын столовонуудай трестын директор нүхэр Воронов «Ниитын эдеэ хоолой предприятинуудай хүдэлмэрилэгшэдэй зорилгонууд тухай» гэhэн элидхэл хэбэ.

hуралсалдаа шалгарагшадта үнэтэй сэнтэй шан барюулагдаа. hүүлээрнь училищиин hурагшадай, шефтээ абаhан сэрэгэй частиин уран hайханай бүлгэмүүдэй нэгэдэмэл концерт вечертэ хабаадагшадта харуулагдаба. Концертын забhарта, hүүлдэшье угаа hонирхолтой хамтын наадан, хатар танца, дуу дуулалдалган үргэлжэлбэ. Наймаашангүй буфет хүдэлөө.

Ф. Заболотский.

ҮДЭРЭЙ ТЕМЭДЭ

ЕХЭЭР ОРОhОН САhАЯА МИИН АЛДАХАГҮЙ

Хэнэйшье мэдэhээр манай Бурядай республикын олонхи аймагуудта жэлhээ жэлдэ шииг бага ородог, халтад гэхэдээл гандахаяа hанадаг бшуу. Нютаг нютагуудта жэлдээ дунда зэргээр оройдоол 200—250 миллиметр шииг нойто ородог байна. Шииг элбэгтэй байдаг зарим аймагуудта тэрэнь ехэдээл hаа 350—400 миллиметр болодог. Тиигээдшье эдэ бүхы нойтоной ехэнхинь хожомдожо, ургамал ногооной хагдарха болошоhон хойно, июль, август, сентябрь соо унадаг ха юм. Харин бүхы ургамал ногооной эгээл түргэн гараха, hайнаар ургаха сагтань май, июнь соогуур хура бороо мүртэй ородоггүй, хуурайгаар hалхилжа, наран шангаар шаража, газарай шииг нойто хатаажархидаг.

Байгаалиин иимэ бэрхэтэй шэрүүн байдалтай яажа тэмсэхэ ёhотойб? Манай эндэхи олонхи газар нютагуудта үбэл саhан ехэ ородог. Илангаяа энэ жэлдэ хаа хаанагүй саhан ехэ оронхой. Мухаршэбэрэй аймагта 27 сантиметр, Бичура, Тарбагатай, Кяхта нютагуудта—21 сантиметр зузаан саhан ороо. Энэ саhан хайлахадаа газартаа нилээд ехэ шииг нойто үгэхэ байhаниинь элитэ. Мухаршэбэртэ ороhон 27 сантиметр саhан хайлахадаа газарай хүрьhэ доошонь 40 миллиметр хүрэтэр норгохо байна. Хэрбээ үбэл ороhон саhанай 50 процентшье газарта шэнгээ hаа, гектар газарта 1 миллиметр шииг нойтон жэгдээр тарабал, 10 мянган литр уhаар уhалhантай адли ха юм. Энээнэй ашаар тарялан, сабшалангай хүрьhэн нилээд шиигтэжэ, хабар ургамал ногооной гарасада айхабтар туhа нэмэри үзүүлхэ бшуу.

Республикын олонхи аймагууд саhа тогтоохо хүдэлмэри яhала хэдэг. Илангаяа тусхай хаалта хаамжануудые hалхинай ехээр үлеэдэг тээшэ хүндэлэн табижа, саhа тогтоодог заншалтай. Мүн тарялан, сабшалан дээрэ наг шэбхээ зохидоор обоолоод, саhанай тогтохо хаалта хэжэ үгэдэг. Зарим газарта гүнзэгы саhые трактораар хахалуулан, хүндэ каток ябуулжа, нягтаруулаад үгэхэдэнь саhан баhал hайнаар тогтоно. Гадна зузаан саhаар хушагдаhан тарялангай газар доошоо ехээр хүрэдэггүй, тиигээд хабар эртэ дээрэhээ түргэн гэдэжэ, шииг нойтоёо hайнаар баридаг байна. Тиимэhээ сагай уларилай дулаан байгаа hаань, хабарай тарилгын хүдэлмэри эртэ хэгдэжэ эхилхэ аргатай болоно ха юм.

Иигээд удахагүй февралиин hүүл багhаа, мартын эхеэр наратай игаабари үдэрнүүдтэ хада гүбөөгэй үбэр, майла, наруули газарай саhан хайлажа захалха гээшэ. Тэрэниие хии талаар алдангүй, хаhа сагтань хаажа, тогтоожо, тарялан, сабшалан дээгүүрээ урад хуулха шухала. Илангаяа хадалиг, ташалан газарай саhан түргэн хайлажа, доошоо урдахадаа, хүрьhэнэй дээрэхи эгээл hайниие угаажархидаг. Энээниие тиигүүлхэгүйн тула газарыень хүндэлөөшэнь гүйхэнөөр хахалжа, канава гаргаад үгэхэдэ таарамжатай. Үгышье hаа гэдхэн шоройензурытар, 15—20 сантиметр үндэртэйгөөр, 40—50 сантиметр үргэнтэйгөөр обоолоод, хаалтануудые хэхэдэ hайн. Тиимэ хаалтануудые үндэр газарай оройhоонь эхилээд, доронь хүрэтэр хоорондонь 15—40 метр хүрэтэр зайтайгаар зэргэлүүлэн хүндэлөөшэнь хэхэ хэрэгтэй. hайрамай бүри ехээр урдажа эхилхэдэ, тэрэ хаалтануудые уhанай сүмэлжэ гарахагүйн тула ходо хаража, шалгажа байха ёhотой. Тиигээд байбал hайрамай уhан хада гүбөө руу хии урдажа, газараа гэмтээхэгүй, харин тэндээ зохидоор шэнгэхэ.

Тэрэшэлэн саhанай хайлажа эхилхэhээ урда налуу газарай тарялан дээрэ наг шэбхэ гү, али үнэhэ баhал зурытар 3—5 метр үргэнтэйгөөр нимгэншэгээр сасан адхахада болохо. Юуб гэхэдэ шэбхэ, шорой, үнэhэн дорохи саhан удаан хайлажа, hайрам hайнаар тогтоохо ушартай. Энэ хүдэлмэри тиимэшье хүндэ бэшэ юм. Гектар газарта хоёр тэргэ гү, али шарга шорой, аргал шэбхэ нимгэхэнээр зурылгажа адхаа hаа, нилээд ехэ hайрам тогтоохо байна.

Мүн үндэр хада уула, ой тайгын саhан, гол горходой тошон хайлахадаа иишэ тиишээ хааяса хүүеэсэ урдадаг гээшэ. Тэрэниие нэгэ ехэ хонхор газарта тогтоогоод, hүүлдэнь тэндэhээ hубаг канава гаргажа, тарялан, сабшалан уhалбал баhал ехэ ашагтай байна.

Л. Гончарова,
инженер-агрометереолог.

…АЙ ЖАРГАЛТА БАЙДАЛ ХАНГАХА ГЭЭШЭ …ТИИН ДЭЭДЭ ЗЭРГЫН ҮГ ЗОРИЛГО МҮН

…бриин социалисти-
…ин илаhанhаа хойшо
дүрбэн жэл соо ма-
…игдашагүй болото-
…итын шэнэ байгуу-
…олон национальна
…ние хүнэй дарлаха
…рнь үгы хэз, мүл-
…олоhон хүдэлмэри-
…hоной, бэе бэедэз
харилсаае түүхэдэ
…адхаа. Энэ байгуу-
…хын гэзгдэнги оро-
…льно-колхозно со-
…итоо, эрдэм ухаае
…ьтурые үзэгдөөтүй
hалбаруулаа, арадай
…ы түгэлдэр хүсые
…улаа.
…лахада «техникын
…та туйлалта, соёл
амжалта бүгэдэ ара-
… зорюулагдаха, эн-
…нэй ухаан, мэргэн
…н зүйл, мүлжэлтын
…олохогүй гэжэ В. И.
…лан мэдэжэ хэлээ-
….
…съездын болоhон
ороной хүгжэлтын-
…роhоние тэмдэглээ.
миил долоон жэлэй
…шэ, мүн хорин жэ-
…шын жэл мүн. Энэ
…анай промышлен-
…дөө ажахы дэлхэй
хүсэтэй болоjо,
…н капиталис оро-
…ин ниитэ хэмжээ-
продукци гаргалгын
…сын хэмжээгээршье
…раха. Коммунисти-
байгуулгын хорин
…оhоо захалаа. Эдэ
…низмын материаль-
…дэhэ hуури бай-
…риальна болон оюун
… элбэг дэлбэг бол-
… общество хэрэг-
хубаарилтын гол
…хам орохо байна.
…отор коммунистиче-
… түлөб байгуулаг-

**

…зоной—хүдэлмэри-
…он интеллигенциин
…аргалта байдалые
…руулхын тулада
…рга боломжонууд
…дын баталан аба-
…мм… Хэр-
…ал-

хэйн бүхы промышленна продукциин 20 шахуу процентые үйлэдбэрилhэн байгаа hаа, хорин жэл соо промышленна үйлэдбэриингөө хэмжээе зургаа дахин ехэ болгожо, манай орон мүнөө бүхы дэлхэй дээрэ үйлэдбэрилэгдэhэнhөө ехэ промышленна продукци үйлэдбэрилхэ байна. Эгээн энэ хадаа **капитализмын ямаршье оронтой сасуулхада; Советскэ Союз дотор ажабайдалые эгээн hайн болгохо** гэhэн бүхэдэлхэйн түүхэтэ удха шанартай зорилго табиха арга Коммунистическэ партида олгоо.

Бүри мүнөө үедэ арад зоной ажабайдалай хэдэн зүйлнүүдэй талаар —хүдэлмэреэр хангалга, ерээдүйдөө найдалга, медицинскэ хангалга, бүхы гэгээрэл болон эрдэм hургуули, социальна тэдхэмжэ, амаралта болон спортын талаар Советскэ Союз буржуазна дэлхэйн хүгжэнги бүхы оронуудые, тэрэ тоодо США-е ахижа гараад ябана. Ажабайдалай зарим зүйлнүүдэй талаар бидэнэр хүгжэнги капиталис оронуудhаа саг зуура гээгдэжэ ябанабди. Экономическа хурдан түргэн хүгжэлтынгөө ашаар совет арад hаяар дэлхэй дээрэ эгээл hайн ажабайдалтай болоjо, хүдэлмэриин эгээн богони үдэртэй болохо.

Эдэ зорилгонуудые туйлахын тулада бүхы совет хүнүүд эршэмтэй шангаар ажаллаха зэргэтэй байhаниинь мэдээжэ. Ерээдүйн хорин жэл хадаа коммунис ёhоной жаргалые миил хүлеэлтын үе бэшэ, харин газар дэлхэй дээрэхи эгээн hайн hайхан общество—коммунизм байгуулхын түлөө арадай баатар зоригто тэмсэлэй үе мүн.

Ниитын ажалай бүтээсые хурдан түргэнөөр дээшэлүүлhэнэй үндэhэ hуури дээрэ арад зоной материальна жаргалта байдалые түргэн hайжаруулха гэжэ шэнэ Программа харуулна. Үнгэрhэн хорин жэл соо промышленность дотор ажалай бүтээсэ 3 дахин шахуу, колхозой үйлэдбэридэ—1,85 дахин ехэ болоо. Энэ ушар хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай бодото олзые 2,1 дахин, таряашадайхиие—2,4 дахин дээшэлүүлхэ арга олгоо. Ерэхэ хорин жэл соо промышленность дотор ажалай бүтээсые 4—4,5 дахин, хүдөө ажахыда—5—6 дахин ехэ болгохо гэжэ хараалагданхай. Энэ хадаа хүн бүриин бодото олзые —3,5 үлүүтэй дахин, колхознигуудайхиие—4 үлүүтэй дахин ехэ болгохо байна.

Хорин жэлэй турша соо промышленностиин ургалтань совет хүнүүдэй эрилтые хангалгада улам ехээр зорюулагдаха байна. Хүнгэн, эдеэ хоолой индустриин бүхы hалбаринуудай түргэнөөр хүгжэхэтэй хамта хүндэ промышленностиин продукци дотор арадай хэрэгсэлэй зүйлнүүдэй хубинь ехэ болохо. Хүдөө ажахын үйлэдбэри тэрэшэлэн хурдан түргэнөөр хүгжөөгдэжэ, продукциинь хэмжээн энэ үе соо 3,5 дахин ехэ болохо.

Арад зоной бодото олзын ургалтань хоёр арга замаар бэелүүлэгдэхэ гэбэл: нэгэдэхеэр, ажалай тоогой болон шанарай түлөө түлэбэриие ехэ болгохо, рознично сэн химдаруулха, арад зоной түлэдэг алба налог болюулха, хоёрдохёор; түлөөhэгүйгөөр хубаагдадаг ниитын фонднуудые үргэдхэхэ замаар бэелүүлэгдэхэ юм.

Хэhэн ажалайнгаа үрэ дүнгэй түлөө хүдэлмэришэдэй материальна hонирхолой гуримай удха шанар ерэхэ хорин жэл соо хүсэд хэбээрээ үлэхэ байна. Тиимэhээ хэhэн ажалайнь хирээр түлэдэг гурим ажалшадай хэрэгсэлнүүдые хангалгын гол эшэ үндэhэн хэбээрээ үлэхэ.

hүүлэй жэлнүүдтэ үйлэдбэриин hалбаринууд дотор салин хүлhэ гуримшуулхада, бага салин хүлhэ абагшадай, дунда зэргын түлэбэри абадаг зарим бүлэг ажалшадай салин хүлhэн ехэ болоhон байна. Энээнэй эсэстэ бага салин хүлhэ абадаг хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай тоо хэдэ дахин хороо. Ехэ салин хүлhэ абадаг зарим хүдэлмэришэдэй ажалай түлэбэриин хэтэрхы үлүү зүйлнүүд зайсуулагдаа; министерствонууд болон ведомствонуудай хүтэлбэрилэгшэдэй салин нилээд бага болгогдоо, шангуудай дээдэ зэргын хэмжээнүүд, районно нэмэлтэнүүд хизаарлагдаа гэхэ мэтэ. Энэ үе соо салин хүлhэ гуримшуулха хэрэгтэ ниитэ дээрээ 3,5 миллиард түхэриг гаргашалагдаа.

Ойрын арбан жэл соо доодо зэргын салин хүлhэ абадаг хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай бодото олзонь ниитын фонднуудые хараада абалгатайгаар тухайлхада 3 дахин ургаха. Энээнтэй дашарамдан орон доторнай бага салин хүлhэ абадаг хүдэлмэришэд болон алба хаагшад үгы болохо.

«Ехэ салин хүлhэ абадаг ажалшадайхиие хороожо, бага салин хүлhэ абадаг хүдэлмэришэдэй салин хүлhэ мэнэ гэhээр үшөө ехээр дээшэлүүлжэ болохогүй гү?» гэhэн асуудал заримдаа табигдана. Үгы, болохогүй. Ажалай түлэбэриин хэмжээнэй илгаае бага болгохо үндэhэ hууринь мэргэжэлэй болон ажалай бүтээсын хэмжээнүүдые дутэрхы болгохо ябадал мүн. Тэгшэдхэл нэбтэрүүлээ hаа, материальна урмашуулгые hуларуулха, тиимэ болохолоороо, ажалшадай жаргалта байдалые заатагүй муудхаха байна. Салин хүлhэ саашадаа дээшэлүүлгын гол эшэ үндэhэн юуб гэхэдэ, социалис үйлэдбэриин ургалта, ниитын ажалай бүтээсые дээшэлүүлгэ болоно.

Налогуудые болюулха гээшэ ажалшадта ехэ удха шанартай. 60 түхэриг хүрэтэр салин хүлhэ абадаг хүдэлмэришэд болон алба хаагшадта тохогдодог налог үнгэрэгшэ жэлэй октябриин 1-hээ хойшо болюулагдаа. 1965 он хүрэтэр налог хүсэд үгы болохо. Энэ ушар хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай бодото олзые дунда зэргээр жэл соо 34 түхэригөөр ехэ болгохо байна.

Налог болюулhан ябадал совет арадай тон ехэ социальна туйлалта

(Үргэлжэлэлынь 4-дэхи нюурта)

Улан-Удын багшанарай училищиин агитатор, комсомолка А. Тугутова өөрынгөө участок дээрэхи hунгагшадай список табижа байhаар харуулагдана.
А. КУРТИГАН фото.

АРАДАЙ ЖАРГАЛТА БАЙДАЛ ХАНГАХА ГЭЭШЭ ПАРТИИН ДЭЭДЭ УГ ЗОРИЛГО МҮН

(Түгэсхэл. Эхиниинь 3-дахи нюурта)

мүн. Сасуулалта хэхын тула иимэ баримта харуулая: США болон ФРГ дотор гүрэнэй налогууд хүдэлмэришэд, алба хаагшадай жэлэй олзын 22 процент, Франпида—28 процентнь болоно. Капиталис дэлхэйдэ налогууд ехэ байхаһаа гадна, экономикоёо сэрэгэй удхатай болгохотойнь дашарамдан таһалгаряагүй ургана. Жэшээлхэдэ, һаяхан ФРГ-гэй сэрэгэй министр Штраус гэгшэ «зэбсэгжэхын тулада ажабайдалай хэмжээе... нилээд хизаарлаха» гэжэ дахяад эрилтэ хэһэн байна.

СССР дотор ажалшадай бодото олзонь **ниитын фонднуудһаа үгтэдэг түлбэринүүд болон хүнгэлэлтэнүүдэй** ехэ болоһон дээрэһээ тэрэшэлэн ургана. 20 миллион гаран хүнүүд гүрэнһөө болон колхозуудһаа пенси абана, олон үхибүүдтэй, эрэ нүхэргүй 7 миллион эхэнүүдтэ туһаламжа үгтэнэ. Дээдэ, тусхай дунда, профессиональна-техническэ һургуулинуудай 4 миллион шахуу һурагшад гүрэнэй стипендеэр, ниитын байраар хангагдана; һургуули-интернадуудай 600 мянга гаран һурагшад гол түлэб гүрэнэй хүзүүн дээрэ байлгагдана. Ниитын фонднуудай хүсөөр түлөөһэгүй ниитэ һуралсал, түлөөһэгүй медицинскэ хангалга бэелүүлэгдэнэ, үхибүүдэй эмхи зургаанууд байлгагдана гэхэ мэтэ. Социальна мүнхэлэлгын болон колхозуудай зөөреэр жэл бүри 7 миллион гаран хүдэлмэришэд, алба хаагшад, колхознигууд болон тэдэнэрэй үхибүүд санаторинуудта, амаралтын гэрнүүдтэ болон пионер лагерьнуудта амарна, эмшэлүүлнэ. Гэр байра, һургуули, культурно-ажаһуудалай болон медицинскэ эмхи зургаануудые барилгада гаргашалагдадаг зөөрие тоолоһоо һаа, дунда зэргээр һарадаа хүдэлмэришэд болон алба хаагшад салин хүлһэндөө нэмэлтэ болгон тухайлхада 32 түхэриг гүрэнһөө абана.

Хэрэглэмжын ниитын фондын улам ехэ удха шанартай болоһо байһаниие совет бүлэ бүхэн мэдэнэ. 1961 ондо эдэ фонднуудай хубинь ажалшадай ниитэ олзо дотор тухайлхада 25 процентнь болоо. Ойрын хорин жэлэй туршада ниитын фонднуудай арба дахинһаа үлүүгээр ургаһанай эсэстэ энэ хубинь арад зоной бодото олзын хахадынь шахуу болохо.

Ниитын фонднуудай ургалта хадаа ажалшадай жаргалта байдалые һайжаруулгын коммунис арга мүн гэжэ Н. С. Хрущев хэлээ һэн. Социально-ажаһуудалай хэрэгсэлые хангалгын ниитын гурим хадаа хубаарилгын коммунис гол ёһодо орохо хэрэгые бэлдэнэ.

Ажалшадай элүүр энхэ байдал тухай, тэдэнэрые ута наһатай болгохо тухай Совет гүрэн тон ехэ анхарал оролдолго гаргана. Мүнөө медицинскэ талаар хангалгын манай гурим дэлхэй дээрэхи эгээн һайн гурим мүн болоно.

Советскэ Союз дотор арад зоной бултадаа түлөөһэгүй, мэргэжэлтэй медицинскэ туһаламжа абажа байхадань, капиталис оронууд дотор эмнэлгэ гээшэ олохон хүнүүдэй хүшэхүрэмөөр бэшэ зүйл байха юм. Жэшээлхэдэ, США дотор 1959 ондо элүүрые хамгаалгада гаргагдаһан ниитэ гаргашын гурбанай хоёр хубинь арад зоной хүсөөр хэгдэһэн байна. Тус орон дотор 1960 ондо хахад миллион бүлэнүүдэй медицинскэ хангалгын түлөө түлэһэн түлбэринь тэдэнэрэй ниитэ олзоһоо үлүү байба. Үбшэнһөө гү, али үлэсхэлэнгһөө үхэхэеэ өөһэдөө шэлэхэ гэһэн гансахан «сүлөө» эдэ бүлэнүүдтэ «сүлөөтэ дэлхэй» олгоно.

Советскэ Союз доторхи элүүрые хамгаалгын гурим хадаа гол капиталис оронуудайхитай сасуулхада эгээн олоор түрэхэ, эгээн үсөөнөөр үхэхэ эрхэ байдал хангаа. Ерэхэ хорин жэл соо мүнөө үеын аппаратураар хангагдаһан медицинскэ эмхи зургаануудые саашадань үргэн олон болгохо гэжэ хараалагданхай. Санаторидо амаралга, эм дом үгэлгэ түлөөһэгүй болохо. Городһоо газаа тээ амарха эрхэ байдал бии болгохо, пансионадуудые, туристска базануудые, городой хажуу тээхи гостиницануудые бариха гэжэ хараалагдана.

Гэр бүлын байдалда эхэнэрэй тэгшэ бэшэ эрхэтэй байһанай үлэгдэлые зайсуулха, ниитын ажалда эхэнэрнүүдэй улам эдэбхитэй ухамайгаар хабаадалсадаг болохо эрхэ байдал бии болгохо хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулагдана. Гэр бүлэдэ хэрэглэгдэдэг химда сэнтэй, һайжаруулагдаһан машина, электроприборнуудые гэрэй ажалда үргэнөөр хэрэглэдэг болохо, гэр бүлын, һуудалай хэрэглэмжые олониитын зүгһөө хангалгые хүгжөөхэ гэжэ партиин Программа хараална. Ниитын газарта эдеэ хоол барилга гэр бүлэдөө хоол лоһонһоо булюу болоһо, 10—15 жэлэй туршада гол һуури эзэлхэ. Хоёрдохи арбан жэлдэ предприяти, эмхи зургаан болон колхозуудта ажалшадые түлөөһэгүй обедээр хангалта эхилхэ.

Үхибүүдые зол жаргалтай байлгаха гээшэ коммунизм байгуулгын шухала зорилгонуудай нэгэн мүн. Манайда үхибүүдэй эмхи зургаанууд жэл бүри олон болоһо байбашье, хэрэгсэлые хүсэд хангажа шаданагүй. Үхибүүдэй эмхи зургаануудай үргэн олон болгогдоходо, һургуулиин наһа хүсөөгүй үхибүүдэй олонхиие ойрын жэлнүүдтэ эдэ эмхи зургаануудта абаха арга олдохо байна. Хоёрдохи арбан жэлдэ бүлэ бүхэн өөрынгөө дураар үхибүүд, хүүгэдээ үхибүүдэй эмхи зургаануудта байлгаха аргатай болохо. Һургуули-интернадуудые олоор барижа, үхибүүдые түлөөһэгүйгөөр байлгадаг болохо, һургуулинуудта түлөөһэгүй завтрагууд үгтэдэг болохо, һурагшадые хубсаһаар, һуралсалай ном дэбтэрнүүдээр түлөөһэгүйгөөр хангадаг болохо гэжэ тэрэшэлэн хараалагдана.

Социальна тэдхэмжын гурим таһалгаряагүй һайжарна. 1961 ондо пенси болон туһаламжа үгэхэ талаар гүрэнэй гаргаша 1953 онойхитой сасуулхада 2,3 дахин ехэ болоо. Хорин жэлэй турша соо гүрэн, профсоюзууд болон колхозууд үндэр наһатай гү, али инвалид болоод, ажал хэжэ шадахаа болиһон бүхы эрхэтэдые өөрынгөө тэдхэмжэдэ абаха байна. Пенсиин хэмжээн ехэ болохо. Үндэр наһатанай, инвалидуудай байха болбосон түхэлтэй интернат-гэрнүүд баригдажа, тэндэ орохо дуратайшуулые бултыень түлөөһэгүйгөөр байлгаха.

Арадай гэгээрэл, эрдэм наука, соёл культура улам саашадаа хүгжэхэ.

Манай орон дотор **гэр байра барилга** улам үргэн далайсатайгаар ябуулагдана. 1961 ондо ажалшад ниитэ дээрээ 57 миллион дүрбэлжэн метр талмайтай болбосон түхэлтэй 2.200 мянган байра гүрэнһөө абаа. Энэнь 1960 ондо США-да, Англида, ФРГ-дэ, Швецидэ, Нидерландада баригдаһан гэр байрануудые хамта дээрэнь абаһанһаа үлүү ехэ байна. Гадна колхознигууд болон хүдөөгэй интеллигенци жэл соо 500 мянган гэрнүүдые баряа. Тиигэбэ ябашье манайда гэр байрын асуудал үшөө шиидхэгдээдүй. Бүлэ бүхэниие амяараа байратай болгохын тула партимнай гэр байра барилгын түсэбые хүсэд бэелүүлхэ гэжэ хараална. Гэр байра байн байн түлөөһэгүй болгогдохо.

Капиталай оронууд дотор гэр байрын асуудал социальна тон шанга асуудал мүн болоно гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Эгээн баян капиталис орон мүн болохо США-дашье 15 миллион хүн зохихогүй байрануудта ажаһууха баатай болонхой; тэндэ олохон жэлэй турша соо гэр байра барилгын хэмжээн хэрэглэмжэһээнь 2 дахин бага байһаар. Байрын түлөө түлбэри, гэр байрын гаргаша США-да ажалшадай бүлын бюджедэй 30 процент, Англида—25, ФРГ-дэ—20 гаран процентнь болоно.

Арадай хэрэглэмжын зүйлнүүдые үйлэдбэрилгын бодото олзын ехэ болоходо, **арадай хэрэглэмжэ саашадаа ехэ болохо.** Ойрын арбан жэл соо эдеэ хоолой зүйлнүүдые хүн бүриин хэрэглэмжэнь тухайлхада хоёр дахин ехэ болохо. Бүхы арад зон арадай хэрэглэмжын эд бараагаар өөһэдынгөө хэрэглэмжые хүсэд хангаха аргатай болохо. Хоёрдохи арбан жэлдэ арадай хэрэглэмжын эд бараан элбэг дэлбэг болохо.

Ажалшадай ажабайдалай ямар байһаниинь тэрэшэлэн **хүдэлмэриин үдэрэй ута, богониин** ямар байһан дээрэһээ харагдадаг. Хүдэлмэришэд болон алба хаагшадые хүдэлмэриин хороогдоһон үдэртэй болгоһоной эсэстэ 1960 ондо хүдэлмэриин недели дунда зэргээр 39,4 час болоо. 1956 ондо хүдэлмэриин недели 47,6 час байһан юм. Энээнэй ашаар ажалша хүн бүхэн жэл соо хүдэлмэриһөө сүлөө нэмэлтэ 50 үдэртэй болоо. Ойрын арбан жэл соо зургаан—табан часай хүдэлмэриин үдэртэй болохо ябадал бэелүүлэгдэхэ, тиихэдэ хоёрдохи арбан жэл соо хүдэлмэриин саг саашадаа хороогдохо байна. Тиигэжэ СССР дэлхэй дээрэ эгээн богони, тиихэтэй хамта эгээн ехэ бүтээсэтэй, мүн эгээн ехэ түлөөһэтэй хүдэлмэриин үдэртэй орон болохо.

Капитализм энээндэ адли юумэ юу хэжэ шадаха байна гээшэб?

Америкын түсэблэлгын ассоциациин тоолоһоной ёһоор, 1965 он хүрэтэр США-гай арад зоной дунда хүдэлмэригүйшүүлэй хубинь хоёр дахин олошорхо: мүнөө хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай 14 хүн бүриин нэгэниинь хүдэлмэригүй хүн болоно, тиихэдэ 1965 он багта 7 хүн бүриин нэгэниинь хүдэлмэригүй болохо. Хүдэлмэригүйшүүлэй тоое хуулита ёһоор бүридхэдэг лэ капиталис оронуудта 1961 ондо 10 миллион гаран хүдэлмэригүйшүүл байба.

Юумэнэй сэнгэй хүндэрһэн, саарһан мүнгэнэй үнэгүй болоһон дээрэһээ ажалшадай бодото салин хүлһэн хороо. 1961 оной хоёрдохи хахадай эхин багта ажабайдалай үнэсэн 1953 онойхитой сасуулхада, Францида 36 процентээр, Англида—24, США-да—11, Японидо—20, Италида—17, ФРГ-дэ—16 процентээр ехэ болоһон байба.

Совет арадай материальна жаргалта байдалай таһалгаряагүй һайжаралта, культурна хэмжээнэйнь ургалта хадаа социализмын хүсэн, Коммунистическэ партиин хүтэлбэрилдэг баатар зоригто хүдэлмэришэн ангиин, колхозно таряашадай, советскэ интеллигенциин эршэмтэй шанга ажалай үрэ мүн. КПСС-эй Программа манай ороной бүхы ажалшадай үмэнэ шэнэ ехэ хараа түсэб табина.

КПСС-эй XXII съездын шиидхэбэреэр зоригжоһон совет арад партиин агууехэ Программые—коммунизм байгуулгын Программые дүүргэхэ, дэлхэй дээрэ эгээн һайн ажабайдал өөртөө хангаха байха.

М. МИХАЙЛОВ.

ҮШӨӨ ДАХИН ЭДЭБХИ ҮҮСХЭЛ

Хүн зон гээшэ бэе бэедээ этигэхэ, туһалха, бэе бэеэ хүндэлхэһөө гадна, арюун сэдьхэлтэй, эгээн дүтын хани нүхэд байхаар мүнөөнһөө бэеэ добэлдэхэ ушартай. Совет хүнүүдэй ёһотой коммунис шэнжэтэйгээр хүмүүжэн болбосорхо хэрэгтэ нүхэдэй сүүд ехэ үүргэтэй. Энээн тушаа хэдэн үгэ хэлэхэ хүсэлэнтэйб. Сэмбын фабрикада хабаатай хүдэлмэришэнэй тосхондо 1000 гаран хүн зон ажаһуудаг. Тэдэнэй олонхинь фабрикада хүдэлдэг юм. Зүгөөр манай эндэ нүхэдэй сүүдэй эмхидхэгдэхэһээ урид байд гээд лэ хэрүүл шууяа татадаг, хэлэ ама тараадаг зон биигшэ һэн. Эдэ бүгэдэ схэнхидээл «хатуу хараһаа» уламжалһан байгша бэлэй.

Эндэхи нүхэдэй сүүдые улад зон лэ өөһэдынгөө үүсхэлээр эмхидхэһэн юм. Тэрэ гэһэнһээ хойшо бидэнэр хүдэлмэреэ иигэжэ эмхидхэнэбди. Һуурин тосхондо ямар нэгэн ушаралта ябадалай болон сасуу ажалшадай суглаа гү, үгы гэбэл, нүхэдэй сүүд зарлахын урда тээ гэм хэгшэдэй хэрэгыень һайса лаблажа, тобшолжо тодорхойлдогбди. Тииһэн хойноо зоной шиидхэбэридэ табиха хэрэгтэй гэжэ һанагдана.

Гол зорилгомнай юуб гэхэдэ, хэнэйшье мэдэһээр, тэм хээшые заатал һаа улам саашань «уһа руу» түлхихэ бэшэ, харин тэрэнэй үнэн сэдьхэлһээ алдуугаа мэдэржэ, иимэ ябадалайнь тон эндүүтэй, аюул хохидолдо оруулжа магад байһыень ойлгуулха хэрэг болоно. Мүнөө үедэ 10 гаран эрхэтэдэй хэрэг харагданхай. Жэшээлхэдэ, урдань халтад лэ гээ һаа хэрүүл үүдхэдэг, хүршэнэрөө шууюулдаг байһан И. Данилов, А. Андреев, Г. Викторов, Е. Иванов болон бусад ажабайдалайнгаа үнэн зүб замда бусалтагүйгөөр оронхой.

Һүүлэй үедэ сүүд дээрэ улад зон олоороо суглардаг, өөрынгөө ами шуһанай хэрэг шиидхэжэ байһан мэтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг болоһо байна. Энэнь ниитын нүлөөнэй ургажа, улам хүсэтэй болоһо байһыень гэршэлнэ. Нэгэ баримта дурдаябди. Нэгэтэ фабрикын хүдэлмэришэн А. Давыденко гэгшын гэр бүлэдөө һогтуугаар ерээд, хэрүүл, наншалдаа гаргаһан тухайнь мэдүүлгэ нүхэдэй сүүдтэ ороһон юм. «Энээнһээ хойшо иимэ муу муухай хэрэг үйлдэхэеэ огто болёолби. Хүлисыт, хайрлыт, нүхэдэй сүүд дээрэ бү гаргыт» гэһэн гуйлтатайгаар гэм хэгшэ манда хандаһан байна. Иимэрхүү баримта дурдаха болоо һаа бии байха.

Хүдэлмэридэмнай дутуу дунда зүйл үшөөл бии. Зарим ушарта тусгаар мэргэжэлтэдтэ хандадагбди. Гансал гэм хэһэн хүнүүдые зүб замдань оруулһаараа үүргэ, зорилгоёо дүүргэһэндэ тоолохо болоо һаа буруу. Манай бодоходо, зоной дунда хүмүүжүүлхы нүлөөтэй элидхэл, хөөрэлдөө хододоо үнгэргэжэ байха шухала байна.

Коммунис ажалай фабрикынгаа арюун нэрэ хүндын түлөө саашадаа шударгы габшагайгаар тэмсээ һаа, хамтын ажабайдалай ёһо гурим хазагайруулагшад ойрын сагта бүрин үсөөрхэ, огтолон үгы болохо байна бшуу. Үшөө дахин эдэбхи үүсхэл, эрмэлзэл зориг хэрэгтэй!

Е. Чебунин,

Улан-Удын сэмбын фабрикын хүдэлмэришэнэй тосхондохи нүхэдэй сүүдэй түрүүлэгшэ, пенсионер.

САҺАНАЙ ҺҮҮЛЭЭР. Н. ДЕНИСОВЭЙ фотоэтюд.

Хилын саанаһаа

Ю. А. Гагарин Афины городой хүндэтэй эрхэтэн болобо

АФИНЫ, февралиин 13. ТАСС-эй тусхай корреспондент А. Зворыкин мэдээсэнэ:

Түрүүшын космонавт Ю. А. Гагаринииe Грециин хүн зон аргагүй хани халуунаар угтана. Совет арадай алдар суудэ гараһан хүбүүе харахын түлөө хэдэн арбаад мянган хүнүүд Афинын үйлсэнүүдээр үни удаан хүлеэжэ байна. «Эб найрамдал, хани барисаан!» гэһэн лозунг Афинада ехээр таранхай.

Грециин ниислэлэй муниципальна соведэй даабаряар Афины городой мэр Цукалос мүнөөдэр Гагаринииe алтан медаляар шагнаад, Афины городой хүндэтэй эрхэтэн болобо гэжэ соносхоо.

Үглөөгүүр Ю. А. Гагарин акрополь ошожо хараһан байна. Түүхэ домогой ёһоор акропольдо Афины Паллада бурханаи тариһан гэгдэдэг оливково модонһоо мүшэр хухалжа Гагаринда бэлэглэбэ. Тэрэнь эб найрамдалай һүлдэ тэмдэг гэжэ тоологдодог байна.

Грецидэ байдаг СССР-эй посольстводо Грециин национальна герой Манолис Глезосэй һамгантай Ю. А. Гагарин уулзаба. Глезосэй һамган Тасси гэгшэ Глезосэй, нүхэдэйнь хэһэн дурасхаалта бэлэгүүдые тэдэнэй нэрэһээ Гагаринда барюулба.

Советскэ космонавт Афинын обсерватори ошожо хараа. Грециин астрономическа соведэй түрүүлэгшэ профессор Палкидис Ю. А. Гагаринииe амаршалаад, замбуулин дайдые шэнжэлхэ талаар совет эрдэмтэдэй, технигүүдэй түйлаһан амжалтануудаар Грециин эрдэмтэд омогорхоно гэжэ мэдүүлбэ.

Дэлхэй дээрэхи түрүүшын космонавтын хүндэлэлдэ греко-советскэ бүлгэм үдэшэлэн Афинада уулзалга хээ.

Грецидэ Ю. А. Гагаринай ошоод байһан тухай Грециин хэблэл ехэ анхарал табина. «Гагарин Афины городой хүн зоной анхаралые ехээр татаба» гээд «Анекcартитос Типос» газетэ бэшэбэ.

Конгын парламентда „Гизенгын хэрэг" зүбшэн хэлсэгдэнэ

ЛЕОПОЛЬДВИЛЬ, февралиин 13. ТАСС-эй корреспондент Г. Федяшин мэдээсэнэ:

Конгын парламентда «Гизенгын хэрэг» гэдэгые зүбшэн хэлсэжэ байна. Конгын патриодуудай хүтэлбэрилэгшэ Антуан Гизенгые сүүдлэхын зорилгоор хархис этэгээдүүд энэ хардалга гүрдэлгэ зохёоһон юм.

Премьер-министр Адула үнэндөө Гизенгые гэмнэһэн үгэ хэлээ. Гизенгые гэмнэһэн баримтанууд этигэхээр бэшэ байна гээд Конгын национальна хүдэлөөнэй партиин депутат Габриэль Мумиа тэмдэглэбэ. Гизенга хадаа парламентын депутат тулада ойроо хүртэшэгүй байха эрхэтэй. Зүгөөр засагай түлөөлэгшэд, харюусалгагүй зарим этэгээдүүд парламентын ямаршье депутадые тушаагаад, ямаршье сүүд, мүшхэбэригүйгөөр түрмын оёорто хаяжархиха болоно гү гэжэ тэрэ асууба. Гизенгые Леопольдвильда заатагүй ерүүлхые премьер-министртэ һунгагшадайнгаа зүгһөө эрилтэ табиба гэжэ тэрэ хэлэбэ.

Национальна нэгэдэлэй партиин депутат Масоко, Конгын Республикын дотоодын хэрэгүүдэй министр Кристоф Гбение, Африкын эб хамта байха партиин депутат Доминик Тумба гэгшэд Гизенгые үмөөрбэ.

Эли болоһон мэдээсэлнүүдэй үндэһөөр, удаан болоһо аладаг хороор Гизенга хорогдоһон болоно гэжэ депутат Мулунду һануулба. Тиигээд Гизенгые дары түргөөр Леопольдвиль асарха ёһотой гэжэ эрилтэ табяа.

Бейрутскэ лабораториин Гизенгын шуһа шэнжэлхэдэнь, тэрэнэй бэедэ хорон оруулагдаа гээд мэдэгдээ гэжэ премьер-министр Адула түгэсхэлэйнгөө үгэдэ хэлэбэ. Зүгөөр энэ тобшололой хэр зүб байһанииень мэдэнэгүйб гэжэ премьер-министр тэрэ зуура шашаба.

Жиирэй американецууд буу зэбсэг яаралтайгаар түхеэрэлгэдэ эсэргүүсэн, эб найрамдалай түлөө тэмсэл хэнэ. «Поларис» гэжэ ракетээр зэбсэглэгдэһэн уһан доогуур ябадаг онгосын ашаглалгада үгтэһые буруушаан Коннекут штад[…] һуурида һуужа де[…] хээ. Зураг дээрэ: де[…]да хабаадагшадые по[…] хэһээжэ намнажа ба[…]
ДЖАПАН ПР[…]
ТАСС-[…]

Хитад-совет договорой баталагдаһаар 12 жэл гүй[…]

ПЕКИН, февралиин 14. (ТАСС). СССР КНР хоёрой хоорондо хани барисаа, харилсаа холбоо тогтоохо, бэе бэедээ туһалалсаха тухай договорой баталагдаһаар 12 жэл гүйсэһэнэй ойе Пекинэй олониитэ тэмдэглэбэ.

«Жэньминь Жибао» газетэ энэ гайхамшагта ойдо зорюулжа, мүнөөдэр түрүү бэшэг гаргаба. Совет-хитад договорой баталагдаһанһаа хойшо 12 жэл гүйсэһэнэй ойтой дашарамдуулагдаһан Пекинэй ажалшадай түлөөлэгшэдэй суглаан тухай мэдээсэл тус газетэ толилоо. КНК-гэй ЦК-гэй гэшүүн, арадай түлөөлэгшэдэй Бүхэхитадай суглаанай саг үргэлжын комитедэй түрүүлэгшын орлогшо Линь Фэн, СССР-һээ КНР-тэ байдаг элшэн сайд С. В. Червоненко гэгшэд тэрэ суглаанда үгэ хэлэбэ. Эдэнэй хэлэһэн үгэнүүд «Жэньминь Жибао» газетэдэ толилогдонхой.

«Запорожсталь» заводой металлургнуудай, Бакинска нефтянигуудай, «Станколит» гэдэг Москвагай заводой коммунис ажа[…] ажабайдал[…] мэриие хар[…] товыставк[…] хани бари[…] эмхидхэгда[…]дэ «Павел[…] «Киевлянк[…] ветскэ фи[…] руулагдаа[…]

Пекинэ[…]тэ, «Цинх[…] тедтэ, ара[…] тедтэ, хи[…]нын инст[…]нууд үнг[…] кинэй дэ[…] нуудта […] совет һ[…] хабаадаһа[…]

Хамтын коммюнике гар[…]

ПАРИЖ, февралиин 14. (ТАСС). Ажалай бү[…] конфедерацида ородог профсоюзуудай Нэгэд[…] районой христиан ажалшадай французска ко[…] профсоюзуудай Нэгэдэл, Парижай районой гэгэ[…] дэлмэрилэгшэдэй Автономно профсоюз, национа[…] хүдэлмэрилэгшэдэй Бүгэдэ ниитын профсоюз, Се[…] партаментнуудай багшанарай Национальна проф[…] циин һурагшанарай Национальна бүлгэм, Париж[…] «Форс Уврнер» гэдэг профсоюзна Нэгэдэл хамты[…]ке гаргаба. Үсэгэлдэр хүдэлмэреэ зогсоожо, фев[…] полициинхидэй алаһан хүнүүдые хүдөөлүүлгэдэ[…]гээр хабаадаһанайнь түлөө ажалшадые, демокр[…]дэнэр амаршална.

Фашизмын ехэ аюулые энэ коммюнике гар[…] союзна организацинууд мэдэрнэ. Тиигээд Алжи[…] рамдал тогтоохын, алууршадые гэмдэ хабаадуу[…] цида шурган ороһон хорото этэгээдүүдые элиншэл[…] «Зэбсэгжэһэн нюуса организацида» хабаатай […] хуули бусын гэжэ соносхуулхын түлөө эдэ профс[…]низацинууд тэмсэхээр бэлэн байһанаа мэдүүлбэ[…]

Кубын дотоодын хэрэгү[…] США-гай оролсохыень бо[…]

ПОЛИТИЧЕСКЭ КОМИТЕДТЭ[…]

НЬЮ-ЙОРК, февралиин 14. (ТАСС). США Куба хоёрой хоорондохи зүрилдөөнүүдтэ хэншье хайша хэрэгээр хандажа шадахагүй. Юуб гэхэдэ үнгэрэгшэ жэлэй апрель һарада Кубада хэгдэһэн добтолго тухай мартажа болохогүй байна бшуу гээд Политическэ комитедэй үсэгэлдэр үдэрэй заседанида Гвинейн делегат Колле мэдүүлээ. Шахардуу шанга байдал һайжаруулхын зорилгоор Нэгэдэмэл Наци-нуудай Организаци США Куба хоёрой хоорондо зуурша-лагша болохо ёһотой. Энэ хоёр гүрэнэй хоорондо тохёолдоһон байдал эб найрамдалда аюул тохёолдуулна гэжэ Гвинейн делегат һанамжалба.

Гвинейн делега[…] Малиин түлөөлэг[…] дэмжээ.

Куба гансаара[…]тиин Америкын, […]жын, Африкын, А[…] тэрэниие дэмжэ[…] һаналаа нэгэдэн[…] Полын делега[…]ский мэдүүлбэ.

Румыниин, Че[…] түлөөлэгшэдэй ор[…]люциин проект[…] делегат Чатор[…] бэйна.

Перугэй делег[…]люциин проекты[…]гаа. Тиихэдээ […] «үндэһэ баримта[…]рэ шашаба.

„Хэтэрмэ" этэгээдүүд хорото х[…] үргэлжэлүүлһээр

ПАРИЖ, февралиин 14. (ТАСС). ОАС-эй алууршад Алжирай городуудта хорото аашаяа үргэлжэлүүлһээр. Эдэ хархис этэгээдүүд республиканецуудта, Алжирай асуудалые хэлсээнүүдые хэжэ шиидхэхэ һанал бодолтой хүнүүлтэ эсэргүүгээр хорото хэрэгүүдые бэелүүлнэ.

Юньон Франсэз Д'Энформасьон гэдэг информационно агентствын мэдээсэһээр, Оран городто февралиин 13-най һүни ОАС-эй алууршад Оранай генеральна советник байһан Габриэль Жименез гэгшын гэр байрые гурбада[…] хаяха һэдэлгэ г[…]рай коммунист[…] һаа Оранда ге[…]ветнигээр байһа[…]эль Жименез м[…]да байлаг юм. […]схээр эблээ.

Тэрэл һүни […] европеец Габри[…] гэгшын гэртэнь […] тэрэнэй дүү б[…] Жименез гэгшые[…] буудажа шарха[…]

Редактор
Ц. Ц. […]

Манай адрес, телефо[…]

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Улан-Удэ, ул Лени[…]
ФОНЫ РЕДАКЦИИ: редактора — 46-32, зам. […] 32-74, ответ. секретаря — 27-37, отделов: парти[…] пропаганды — 24-74, сельского хозяйства и со[…]тельства — 47-59, промышленности и транспорт[…] —35-14, культуры — 34-05, писем и рабсель[…] отдел переводов и корректорская — 35-95, […] 37-32. Для междугородных переговоров — 16[…]

Гор. Улан-Удэ, типография Министерства ку[…] АССР.

Н00600.